

1

ה. טור [שם] משום לדיכא נוסחאות דגרסי בירושלמי [שם] כן, וכן כתב הרמב"ם בפרק (ח) [ה] [שם הלכה ו]:
 ו. שם [שם] עמוד רל"ג וזכרתי הרמב"ן [מורה האלם שם עמוד רמ"ה]:
 ז. [טור] שם [הנהומ מימוניות שם ה. ג אות ג כשם רבנו עקיבא גאון] וכתב הכל בו [ריש סימן סז] כשם ה"ר אשר [מלוטיל] וזו מפי שבו בוטל התמיד וגם יוסוף ה"י:

ציונים לרמב"א

ק. מהרי"ל [הלכות טו] כאל עמוד נמוך; הלכות עשרת ימי שמיטה ר"ט עמוד שה' ודעת עצמו [דברי מהר"ם סימן פט] ד"ה הלל:
 ר. ארודה [תענית סימן ג] ומהרי"ל [שם עמוד רמ"ה]:

הגהות והערות

[א] תוקן ממנהרות פלאג תקמ"ה:
 [ב] תוקן ממנהרות פלאג תקמ"ה, וכן הניחו מקור חיים, מהלכות השקל ולבשי ע"ד, ועיין ד' אפרים:
 [ג] הדיקו המפרשים בנומרו. הניחו מהרש"א סוכר דכוותו לסימן תקע"ב מ"א ס"ק ה' [עין אליה דבא] כלן ס"ק כ' דהשקה דדברי המג"א סומרים זה לזה. המלכות השקל, כ"ס שלמה והג"ר פרענקל סוכרים דכוותו לסימן תקמ"ה. לנבשי ע"ד סוכר דכוותו לסימן תקמ"ה, ואלו לפי המקור חיים כוונתו לסימן תקע:
 [ד] תוקן ממנהרות פלאג תקמ"ה, וכן הניחו מקור חיים, מהלכות השקל, לבשי ע"ד גוליון מהרש"א:
 [ה] תוקן ממנהרות למעבר תקמ"ה:
 [ו] תוקן ע"פ פמ"ג, מקור חיים וד' אפרים:
 [ז] תוקן ממנהרות פלאג תקמ"ה:
 [ח] תוקן ממנהרות דיהרנפארט מ"ז:
 [ט] נוסף ממנהרות אמ"ד מ"ם:
 [י] תוקן ממנהרות דיהרנפארט מ"ז:
 ומנהרות למעבר תקמ"ז, וכן הניחו ד' אפרים:

כז שלא לאכול בשר. נראה לי דמיד שהתפללו הקהל ערכית במוצאי שבת אף על פי שהיחיד לא התפלל עדיין אסור בבשר ויין, והוא הדין בראש חודש לידון. [שם] [שם] ועיין מה שכתוב [שם] סימן קכ"ג [שם] י וכן ור"ל סעיף ב' [שם] ד' [שם] ובעבור סימן [קט] [קטין] [שם] ועמוד הלן וכו"ד סוף סימן שפ"ה. יש נמנעין אחר שקיעת השמה: כז ומותר בחומין. עיין

בערב: [הגה] [ול] [שם] ונוהגין [ד] שלא לקדש [החדש] [הללנה] [שם] עד [כה] אחר תשעה באב:

ז. [הל] יש [כה] נוהגים כז שלא לאכול בשר ושלא לשחות יין בשבת זו: [הגה] [ט] כז [י] ומותר בחומין של יין: ויש שמוסיפין [י] מראש חדש עד התענית: [סא] ויש שמוסיפין משבעה עשר

סימן ר"ד סעיף ד' וזו"ד סימן רי"ו [שם] כתב הב"ח [שם] נראה ל"ה שאלה נכבדו ע"י שפירות שלא לאכול בשר משבעה עשר בחמתו ועד תשעה באב אסור גם בשבת, וזכרתי הנהרה, עכ"ל. ולכאורה נראה דכל הנודר אדעתא דמנהגא נודר ומותר בשבת [שם] וכמו שכתוב [שם] סימן תקע"ב י, מיהו בסוף פרק ה' דנדריים [סג] [שם] משמע [שם] דלסוק, ע"ש בר"ן [שם] וד"ה שד"ך. מכל מקום נראה לי דכל שלא הוציאו בלשון נדר אלא בלשון קבלה בעלמא מותר בשבת, [שם] עיין ר"ש סימן [תק"ח] [תית] [שם] [שם] [שם] ובסעודה מנחה גם כן מותר:

כאן בתעבר יין בתשיל אף על פי שיש בו טעם יין, כן נראה לענ"ד שפוטו וכן משמע בכל בו [ריש סימן סז] שמצ"א ב"י בסימן זה [שם] רלא ד"ה כמן]. ומטעם שכתבתי מבוחר דבימים אלו מותר ברוטב של בשר, כמו נודר מן הבשר ב"י סימן רי"ו [שם] ט:

י. מראש חדש עד התענית. בפרק במתא דתענית [שם], פליגי רבי מאיר ורבן שמעון בן גמליאל, רבי מאיר סבירא ליה דליסור כיבוס ומספורת הוא עד התענית, ורבן שמעון בן גמליאל סבירא ליה דליסור [שם] [שם] הלכה כרבי מאיר דאילו אסור אחר התענית אפילו בלכותו השבוע, וכתב רש"י בהשואה סימן ג"ד דיש נשים נוהגין שלא לאכול בשר בלכותן שלשה שבועות ומוסיפין עד שבת נחמו, כאשר כתוב במנהגים, דלא שפיר עבדי, כיון שעברו הטעמים שנתאסר בשבילו בבשר ויין, וסיים, ועוד נראה דאפילו בא אחד להחמיר עד השבת כרבן שמעון בן גמליאל דלא יאות עבדי, כלתיאם פרק קמא דברכות [י] [שם] אמר רבי טרפון אני הייתי בא בדרך והייתי לקרות כדברי בית שמאי וסבכתי בעצמי מפני הלטקיס, אמרו לו כדאי היית לחוב בעצמך שבערת על דברי בית הלל, ופירשו התוספות [שם] יא, א ד"ה מ"ן] אף על פי שהחמיר על עצמו לעשות כבית שמאי, ובית הלל גם כן ממירין לעשות כבית שמאי להטות ולקרוא, מכל מקום מאחר שצ"ל לכיון עצמו לעבור על דברי בית הלל אפילו הוא להחמיר הייב מיחה, הוא הדין כאן דקבעו הלכה כרבי מאיר והוא בא להחמיר כרבן שמעון בן גמליאל שנקרא חוטא שמתערב גופו בכדי, עכ"ל. ואין דברי הרב צדוקים בזה, דהא כתבו התוספות שם במסקנא בשם הר"ר שמעיה וז"ל, כדאי גוונא גבי קריאת שמע אף על גב דמן הדין יא כדבעדי, כיון דלביית הלל אין נכון כלתיאם בתחתימן כדאי היית לחוב בעצמך, אם עשה כבית שמאי לבית הלל לא עשה ולא כלום, עכ"ל, אם כן לא היה רבי טרפון רחוי לעונש אלא מנד שפעה כדברי בית שמאי מה שאינו נכון לבית הלל, מה שאין כן כאן בפלוגתא דרבי מאיר ורבן שמעון בן גמליאל דלא עבד כלום לרבי מאיר במה שעושה כרבן שמעון בן גמליאל. גם מו"ח ז"ל [שם] עמוד רכ"ע ד"ה ואין חולק על רש"ל בזה מטעם אחר. על כן ודאי אין על המחמיר בזה שום עון אחר חטא, רק נראה לענ"ד שהמחמיר אסור לו לומר שהוא חס לדברי רבן שמעון בן גמליאל, דבזה נראה כחולק על פסק דרבא ח"י, אלא יחמיר לעצמו דרך לפניו משורת הדין ולא יאמר כלום:

דרך יאחז למהרי"ק"ש

ב"ח שפ"ה ב' [שלא לאכול בשר]. ובמל"ח נהגו לנטל שחיתת נהמה מלאש חש לא לנורן מילה או שבת, וגם באלה אין שומעין במקולין קשאר ימים:

שערי תשובה
 (כה). נוהגים שלא לאכול בשר ושלא לשחות יין כו'. וכתב באור נעלם [סימן ח] שנשאל מבבל תורה וירא ה' שיש לו איזה מוחש שמוזק לו שתיית שכר ואין רשאי לשחות רק יין, או יין מעורב עם מים באופן שנחבטל כח היין ואין בו אלא מעט מטעמו ולא ממשו, אי רשאי לשחות כך מראש חדש אב עד התענית. וכתב להחיר, אף שאין במים ששה חלקים נגד היין ויש בו קצה טעם יין, מכל מקום כל שנחערב יותר מכדי מויגה עד שאין ראוי לברך עליו בורא פרי הגפן מותר לשחות באילו הימים. וגם יין שרף מותר, אף יין שרף העשוי משמרי יין, כיון שיצא מגדר יין עד שאין מברכין עליו בורא פרי הגפן רק שהכל נהיה ברבור, ע"ש. ועיין שם שכתב הטעם משום דדמי לנודר כר, והביא מדברי ה"ח"י ס"ק ט' דמותר ברוטב של בשר כו'. ולפי זה לא היה לו להאריך כל כך, שהרי בש"ז שם מבורא שם דמותר בחבשיל שנתערב בו יין אף על פי שיש בו טעם יין. ועיין שם מה שכתב על דברי המג"א ס"ק כ"ט שכתב דהאי דינא נהיגי עלמא לאסור תבשיל כו'. דמייהו מהוש"ך, וכתב שאין ראייה, דאין זה רק חומרא כו'. ע"ש. ואין נראה כלל, כיון דהיוזני דנהיגי הכי, הכי קבילו ואין לתלות הקבלה בטעות, כיון דהיוזני שכן הוא לענין נדרים. ועיין לקמן ס"ק כ"ט

מבצור פריצתיו
 בוצור שבתא שאין זכרון בשלם
 אמן ירושלים

ז"ל ב"ה אין התענית
 (כ"ט)
 קצוני אינו אכילת
 דגל קצין התענית

ל: צו [שם]:
מדרכי שם [סוף
מענית]:
מלא כחוב תשובה
גמיל [ש"מ מהר"ל
ן טו אות ג, נסם מה"ר
בל שפירא נסם מהר"ס]:

ציונים ארבי"א

יבינו ירוחם נתיב י"ח
ק"ב ב' [קס"ה, ג]
י"ח [ט] והנהגות
מוניח [מעמית ה אות
ט]:
דרכי משה אות ה:
זשוכה מהר"ל סימן
ט"ו [אות ג] [סו]:
דברי עצמו:

עפרת זקנים

ובצנינים מראש חדש
ק"ה הכין על שחיטה
כחב מורי בב"ח [פסד]
דה ומו [שם] מי שיש לו
[שם] [תיישים] שומן
ע לשתות ולכבוד
ירוח מראש חדש ואילך
זה לחנם לגוי לנחור,
זה כיון דישאל אסור
הן כרחמי בעבור זה
א עיקר שיש בה
ימות אסור, וכל שאסור
זראל עצמו א"ד לומר
י לעשותו כשלו, כל שכן
א דסופו להנות מבנו
ור לעשות סחורות
לילות וטרופיות כמו
תוב צו"ד סימן ק"י.
ין כמשהא בנימין כסימן
ה כחב להחיר ענין זה,
ן שם שגם בנו הגאון
ארי"ר אביהם שרא ביה
א: והוא עצמו הודה לו,
ע"ש:

כה ומצנינים הסבין. ועיין צו"ד סימן קי"ז [ע"ו] ס"ק ד; ע"ך ס"ק ח] אם מותר לנחור בהמות, וצמחאת בנימין [סימן כה]. אין שומטין עד עשרה באב, ואם חל תשעה באב ציוס חמישי מותר לשחוט אחר חלות לכבוד השבת (צ"ח סימן הקנה עמוד רמט). אכל באבזרה"ס [עמוד ריהירון] כחז הטעם למראש חדש עד התענית גוריון ללמא אחי למיכל מנייה, אכל ציוס התענית לא עיך למיגור, ע"ה אם כן לעולם שרי, (כ) עיין סימן תקנ"ט סעיף י'. ונראה לי דצמדימיתו שהעכו"ס אין אוכלין בשר ציוס ששי ושבת ואם כן לא ימלא קוויס לבשר טריפה, (כ) לכן מותרים לשחוט ציוס רביעי, דלם לא כן ממנעו ולא שחטו, (כ) וכן משמע (כ) ממה שכתבתי סעיף ד' [ס"ק יט]. ועיין סוף סימן תל"ו וסימן תקנ"ד סעיף כ"ג. (כ) וכן מלאמי כתוב מי שאי אפשר לו לאכול מאכלי חלב יאכל בשר עוף, שלא היו מקריבין ממנו קרבן, וגם אין שמחה אלא בבשר בהמה (צ"ח סימן הקנה עמוד רל ד"ה גס): כה מותרין בתבשיל. ולעצמי קמכוון והא

(כז) בתמוז: הגה ב"ה [מ"ח] ומלניעים מראש חדש ואילך (כח) [מ"ח] הסכין של שחיטה שאין שוחטים י"י כי אם לצורך מצוה [מ"ח] כגון לחולה או שבת או מילה [או פדיון הנזן] [מ"ח] וכיוצא בו: L

(יא) כה מותרים (כט) בתבשיל שנתבשל בו בשר [מ"ד] ואסורים בבשר עוף [ובבשר מלוח ויין חומס] [מ"ה] ומותר לשתות יין הברלה וברכת המזון: הגה [מ"ח] ונהגין להמיר שלא לשמות יין לצרכת המזון ולא בהכלה י"י אלא נותנים לא [ל] למינוק אצטער, ועוד דדמי לנודר מן הבשר דשרי בתבשיל [מ"ח] כמו שכתב צו"ד סימן קי"ז סעיף ט'. ונראה לי דשומן של בשר דינו כבשר עמנו ואסור לאכול תבשיל שיש בו שומן. והאידנא נהיגי עלמא לאסור אף בתבשיל של בשר, וכן כתוב [מ"ח] צ"ח צו"ד סימן קי"ז [מ"ט] [סעיף ט] [מ"ח] [מ"ק יא] לענין נדרים. ואסור לשנות המנהג, דנדרים אוליין בחר מנהג המקום. ועוד, דנדר רגילין ע"ה להזכיר [מ"ח] לשון אכילה ואם כן מדינא אסורין גם כן בתבשיל. ועוד, להכ"י [מ"ח] סימן רטו עמוד שג' ד"ה ו"ג דלומר] [מ"ח] והדרכי משה [גס אות יא] כתבו לאסור: [ובבשר מלוח]. [מ"ח] אף על גב דלענין כן קורר ומורה לא חשיב בשר [מנהגין ע, א]: לא [מנהגין]. [מ"ח] משמע דמותר ליתן למינוק בשר ויין בשבת, ודמעיקרא לא נהגו איסור להמיר צמיתוק. ודוקא צמיתוק שאינו יודע להסביל על ירושלים. [מ"ח] ועיין סימן שמ"ג [ומנהג] וסימן תקנ"ט סעיף ז' וסימן מע"א [סעיף ג נהגה]. ואין לומר דדוקא משום מצוה מותר, דהא צמיתוק רב"ט משמע דלף משום מצוה [מ"ח] לא ספינן למינוק איסורא, אלא על כרחך [מ"ח] ליכא צוה איסורא. ובהנהגות מנהגים [מנהגי אב אות ט] כתב, מהר"ק [מ"ח] הניח

בכרכי יוסף [ואת ו] שכתב שיש מקילין לאכול בשר מבושל שנשתייר מסעודת שבת, ושמעתיה ראייה מהא דאיחא בחולין נ"ו. אן אברי בשר נחירה כר, וכתבו הפוסקים להקל בדרבנן. והוא הדין הכא דהוי מנהג בעלמא אמרינן בהא הוראי ואישתרי לשבת אשתרי לחול. ואף שיש לדחות ראייה זו כמו שכתבתי במקום אחר, מכל מקום אין למחות במקילין, עכ"ל. ובמדינתנו לא שמעתי מי שמיקל בזה, ומי שמיקל בזה הוא בכלל פורץ גדר, אך אפילו במקום שמקילין בזה ביה, להקל אם לא שההכנה היה לצורך שבת וברוך מקרה וסיבה נשאר לחול, אבל פשיטא אם בישל לשבת יותר מהצריך כבדי שישיאר לו לחול, אם יאכל בחול פורץ גדר הוא, דמעיקרא לא אישתרי לשבת כלל שהיו אינו צריך לזה כלל בשבת, והוא פשוט: (כח) הפכין. עיין באר היטב. ועיין בשבועת יעקב חלק ב' סימן ל"ז דאם אפשר למסור לו הבשר על ידי נכרי להשר שצריך לבני ביתו שרי בכל ענין, ואף שהביח [עמוד רל ד"ה ופ] אסור נחירה אף על ידי נכרי, אין דבריו מוכרחים, רשבות כי האי במקום פסידא לא גזר חכמים. גם בנחלת שבעה סימן (מ') [ע] מותר אפילו לכהחלה משום הרוחה בעלמא. ואם אי אפשר לעשות על ידי נכרי אין לעשות על ידי ישראל אף על פי שיש שכר בנחירה יותר (מכשר) [מכשר], כמו שכתוב בעבודת הגרשוני סימן י"א. ועיין בשער אפרים סימן ג"ז ובקונטרס אחרון [לפני חדיש] סימן י"ט ובחבאות שור שם [ס"ק ד]. אך במקום פסידא שאם לא יחן להשר יבא לידי הפסד גדול, שהשר יקנס אותו במזון הרבה, מותר לישראל לשחוט, ואם יוכל לקיים מנהג לשבת או שיתן לחולה יש לו לברך גם כן על השחיטה, ואם אי אפשר לקיים לשבת ששיריה יחשוט בלא ברכה. אף לפי מה שכתב הפרי חדש [שם] [וכן כתוב בשמלה חדשה שם [סעיף א] דבעלמא ככהאי גוונא מברך אף ששוחט לנכרי, שאם ימלך יאכל ממנה, מכל מקום כאן שאסור לו לאכול בימים אלו אין לברך גם כן, דנבחת ואלכת כתיב [נדרים יב. נא]. ועיין בחינוך בית יהודה סימן ב' בענין זה. ועיין בפנים מאירות חלק א' סימן ע"ה שכתב ראייה להחיר הנחירה מדברי רש"י בשבת דף ע"ה [ע"ה ד"ה שוחט] גבי שוחט כהונם כמי

(כז) בתמוז. ומכל מקום מותר בשאר דברים רחמיה וכו', רש"ל [ש"מ] סימן [ג], כחז הנ"מ מי שקיבל עליו צמיתוק שלא לאכול בשר משענה עשר תמחו ועד משעה באב אסור גם בשבת, וזריך המרה, עכ"ל. וכחז המ"א [ס"ק ט] מכל מקום נראה לי דכל שלא הוצילו בלשון נדר אלא בלשון קבלה בעלמא מותר בשבת, וכפועות מצוה גם כן מותר, ע"כ. ועיין ס"ק [ע"ו] [ין] כחז בפשיטות דליון השבת בכלל ואין ריך המרה לעולם, ע"ש: (כח) הפכין. ואין שומטין עד עשרה באב, ואם חל תשעה באב ציוס חמישי מותר לשחוט אחר חלות לכבוד השבת, צ"ח. ונראה לי דצמדימיתו שהעכו"ס אין אוכלין בשר ציוס ששי ושבת ואם כן לא ימלא קוויס לבשר טריפה, לכן מותרים לשחוט ציוס רביעי, דלם לא כן ממנעו ולא שחטו, מ"א [מ"ק כח] ע"ש. ואם מותר לנחור בהמות עיין צו"ד סימן קי"ז [מ"ח] דלומר, [מ"ח] ועיין בהנהגות עמודים הגרשוני סימן (ט"ו) [ג] ובפנים מאירות [מ"ח] סימן ע"ה ונחלת שבעה [סימן ע] ובחינוך בית יהודה סימן כ' ובשבות יעקב חלק ב' סימן ל"ז. אחד שמאש וממנו כל השנה הוא למקור בשר לשר כל בשר שצריך לכל בני ביתו מותר לשחוט לו בשבת שחל משעה באב בחוכו, ולא יבדך על השחיטה כיון שאין ישראל אוכל ממנה, חינוך בית יהודה סימן כ' ובשבות יעקב [גס] סימן ל"ז. מלאמי כתוב מי שאי אפשר לו לאכול מאכלי חלב יאכל בשר עוף, שלא היו מקריבין ממנו קרבן, וגם אין שמחה אלא בבשר בהמה, צ"ח, [מ"ח] [מ"ח]: (כט) בתבשיל. ונראה לי דשומן של בשר דינו כבשר עמנו ואסור לאכול תבשיל שיש בו שומן. והאידנא נהיגי עלמא לאסור אף בתבשיל של בשר, וכן כתב צו"ד סימן קי"ז [מ"ט] [סעיף ט] [מ"ח] [מ"ק יא] לענין נדרים. גם צ"ח והדרכי משה כתבו לאסור, מ"א [מ"ק כט] ע"ש. (מיהו דדוקא בחבשיל של בשר, אבל כשנתבשל בקדידה של בשר פשיטא דמותר. והט"ו [ס"ק ט] מחיר ביין שנתערב בתבשיל אף שיש בו טעם יין. ולמנהג הג"ל יש להחמיר, הגא"א): (ל) [מ"ח] [מ"ח] דדוקא צמיתוק המזון אחר המילה נוהגין ליתן למינוק, [מ"ח] [מ"ח] [מ"ח] ודוקא צמיתוק

הנחייב כר, ועיין בספרי שו"ת בית אפרים חלק א' [סימן כג ד"ה ומלח] שכתבתי ראייה זו בשם ארוני אבי זקניו הגאון מוה' אליעזר מרגליות ז"ל שכתב כן בגליון משאת בנימין (שלו) [והוא הבן השלישי של הגאון המפורסם מוה' מענדיל מרגליות ז"ל האב"ד קהילה פרעמיסלא. כמבואר במגילת יוחסין הנדפס בסוף ספר מטה משה על התורה, ע"ש]. ועיין בשבועת יעקב חלק א' [סימן כח] באשה נדה שבאהה לשאול אם ראהה לאכול בשר, ודאי מרגשה (בטפה) [בעצמה] שאינה טובלת מאכל חלב מתמה מיוחד בגופה, דסתם נדה בעת זוכ דמה היא חולה קצה כמו שכתבו התוספות וכוונת קצת, אי משום הקנה הוולד, ומכאן טעמא התרתי כמה פעמים למניקות במעבורות לאכול בשר בימים אלו, אי משום הקנתא דידה דסתם מניקות חולות קצת, אי משום הקנתא הוולד, ומכאן טעמא מקילין הרבה דברים במעבורות לאכול בשר בימים אלו, וכי שיש לו ביחוש וחולי קצה שאינו יכול לסבול ובא לשאול יש להורות לו היתר לאכול בשר עוף כי המירא סכנתא מאיסורא. אך מי שירדע בעצמו שמאכלי חלב לא יזיק ליה כלום רק שרוצה לילך אחר תאוה ושרירות לכו, הוא בכלל פורץ גדר ישכנו נחש, ותתי עונותיו על שאיחויי ארל בלאו הכי אי להחמיר. עכ"ל. ונראה דהכל לפי ראות עיני המורה, שאם העם פרוצים ללולל בעבירות זה יש להחמיר טפי, ועל כל פנים אין

ב. הרשב"א במשנה (ח"א) סוף סימן ע"ז:
 ג. טור (עמוד רע"ט) בשם הרמב"ן [מורה האדם עם עמוד רמ"ז]:
 ט. שם:
 כ. בהלכות שמחות [גמרא] מרש"ט סימן [ה]:
 ס. ברייתא מועד קטן דף י"ז [ע"ב] וכו' וכו' וכו' דר"ה חסדא:
 ז. דברי עצמו [דר"ה] שם [ה]:
 ח. שם:
 ט. ב"י [עמוד רע"ד] שם [ה]:

ציונים לרמ"א

ז. דברי עצמו [דר"ה] שם [ה]:
 ח. שם:
 ט. ב"י [עמוד רע"ד] שם [ה]:

עטרת זקנים

ח. ובזמן כל שמעב את האבי"ה מותר. זה שאין כן באבל חוץ שבעה אף למה שמעבב אכילה אסור. ובי"ד סימן ש"צ [פ"ק] שפסק בהרי"ף גיאות [הגהות] אצל עמוד [ט] וכו' בהרי"ף [מורה האדם עם האל עין אלוהים] עמוד [ט], ואפשר דסבירא ליה ב"י כשום שהוא אבילות עתיקה על כן יש להקל בהרי"ף. אמנם צ"ע בדברי הבי"ע עמו, בי"ד סימן ש"צ [עמוד של ד"ה והנהיג] פוסק בדברי הרי"ף גיאות וכתב דוקטין כהראב"ד [הנהיג מורה האדם עם עין האלוהים עמוד ק"ג] והרשב"ם [אלו] ג. דאסור כל שלשים יום אפילו המעבב לאכילה, וצ"ע שם:

ל' מנין מצומצם. והשאר אוכלים מאכלי חלב. ועיין מה שכתבתי בסימן קצ"ו סעיף (ו') [ג] [מ"ק א] לענין זימון: ל' בערב תשעה באב שרי. ונראה לי דעל כל פנים ישנה קודם חלות, דבזה ודאי לא מהני מה שאוכלין אחר כך סעודה עראי על הארץ [כ] כמו שכתוב סימן תקנ"ב סעיף ט', [מ"ז] דכיון שאוכלים בשר יש להחמיר יותר: ד' חספא דקטנים. דקטנים נמי שייך בו חינוך, אי משום אבילות אי משום עגמת נפש (מחומת הדשן סימן קנ"ב). וצ"ע, דבי"ד סימן שפ"ד [פ"ק] פסק דאין אבילות לקטן, ונראה לי דבאבילות דרביס מחמירין טפי: ל' מיהו בגדים כו'. ומכל מקום לא יכנסו הרבה ביחד, מטה מטה [סימן משנ] והגהות מנהגים [מנהגי אב אה] [נ]. ונראה לי דיכנסו בלילה אם אין מכנסין על גבי הגהר, [מ"ז] עיין סימן תקל"ד [פ"ק] א' בהגה':

(יג) תפפורת שבוע זה. נראה להוא הדין נטילה ציפורים לאסור בשבוע זה, אבל קודם לזה מותר, אפילו לפי מה שנהגו לאסור בתפפורת מן שבעה עשר בחמנו כמו שכתב רמ"א בסעיף ד' מכל מקום נטילה ציפורים קיל מזה, כמו שכתוב לענין אבל צי"ד סימן ש"ז [פ"ק] [דמותר במקום מזה גבי אבל, הכי נמי כאן אין להחמיר בו בחומרת המנהג, כן נראה לענ"ד: (יד) אב"ז דא במספרים. כתב מו"ח ז"ל [ג"ח] עמוד רמ"ט סוף דבור ראשון דזה דוקא בשבוע שחל תשעה באב, אבל קודם לזה מותר בחכפיהו אבילות, דהיינו ששלמו לו שלשים באותן ימים דמותר בכיבוד ומספורת. כתבו החוספות בפרק במה דמענין דף (כ"ט) [ל] [ע"א ד"ה והנהיג] אף על גב דשלחו משמיה דרבי יוחנן [שם כ"ט, ב] דכלי פשתן מותר לכבס במועד, מכל מקום החמיר לנו מורי רש"י לתת קטנים שלנו לכבס אותם בשבוע שהיה זה תשעה באב קודם החגיגות, אבל היכא דחל תשעה באב בחמישי בשבת מותר לכבס ולספור מחלות ואילן מפני כבוד השבת, דבזר חמיה הוא להתיר לספור ולכבס בשבוע זה, ואם איתא לישמעלין דבו זיז עמנו מותר. וזהו דגבי חל להיות בערב שבת קמני [שם] אם לא כיבס בחמישי מותר מן המנחה ולמעלה, ומסיק דלייט עלה אביי, וכל שכן כשהל להיות בחמישי דודאי אסור בו זיז עמנו מנחה. ואין לומר דמה דשרי החוספות מחלות ולמעלה היינו זיז רביעי שהוא ערב תשעה באב, דהא תניא שחל בחמישי לפניו אסור. וזהו דטפי יש להחמיר אחר חלות מקודם חלות. הלכך אין לסמוך על הוראה זו, עכ"ל. ומו"ח ז"ל [ג"ח] שם ד"ה וכתב [הסכים להך אין לומר שזכר הצי"ר, והא דתניא לפניו אסור היינו [שלח] [מ"ז] לכבוד שבת. ולא דק, דנדהיא זכר שם בצרייתא במקום שמוחר לכבס היינו מפני כבוד השבת, ואם כן במקום האסור אסור אפילו לכבוד [שבת] [מ"ז]. ולענ"ד נראה דצרי החוספות כפשוטן נכונים, דבשעה באב עמנו מותר אחר חלות, דלחר חלות שייך ליום מחר כמו שכתוב שאחר חלות נוהגים לשמוע ולהיין צרי הסעודה כדאיתא לקמן [סימן תקט"ט] וכן הוא בהרבה דברים. וזהו יתא קושיות צ"י למה אמרו דמותר לאחרי ולא אמרו רבותא [ע] דאפילו בתשעה באב עמנו מותר (ציוס) [מ"ז] אחר חלות, דהא בזה תליא, כיון דמותר זיז מחר ממילא מותר זיז שלפניו אחר חלות, דאז אין החומרא כל כך עליו והקילו לכבוד שבת כאן לגמרי. ומה שהקשה צ"י דהא חל תשעה באב בערב שבת לייט אביי [ע] מאן דכיבס בתשעה באב עמנו לא קשה מידי, דהתם היה אפשר לו בחמישי כדאיתא בצרייתא שם חל להיות בערב שבת מותר לכבס בחמישי ואם לא כיבס בחמישי מותר לכבס בערב שבת מן המנחה ולמעלה, לייט עלה אביי, נראה דעיקר לטותא דאביי כיון דהיה יכול לכבס בחמישי ולא כיבס, אבל בחל תשעה באב בחמישי אי אפשר לו לכבס זיז רביעי, שאין הימר כלל אפילו לכבוד שבת אלא בחמישי כדאיתא שם בצרייתא, אז אין עליו חטא כמה שכתוב שבת אחר חלות כי אי אפשר לו קודם לזה. ודומה לזה אמרינן גבי גלוה במועד [מועד קטן יג, ב] דכל שהיה אפשר לו לגלח קודם המועד אסור לגלח במועד, ואם לא היה אפשר מותר לגלח במועד, והכא נמי ממש כן. ואם כן הוראה זו נכונה ומסתבר, אלא דמכל מקום לדין אין להקל בכך כיון [ע] דאין מחמירין (בפי') [אפילו] [ז] ציוס העשירי כלקמן [סימן תקנ"ג], על כן פשיטא שאין קולא בתשעה באב עמנו אחר חלות. מו"ח ז"ל [ג"ח] עמוד רל ד"ה ועל התיר ליואל בדרך למרחוק בשבוע שחל זה תשעה באב לכבס לו בגדי פשתן לכבוד שבת אפילו למה שכתוב שהוא צריך, כיון דאחר תשעה באב לא ימנע לכבס אותם:

ערך פ"ח למהדריק"ש
 ה"ק סיף יב [שבוע זה וכו' אסור]. ובערב שבת שלמי שבעה חל תשעה באב להיות מנוחה יש נוהגים שלא להספור, וכשהל תשעה באב בחלתא זימי דמחר שנתא נטן לעשות כן כדי שלא יכנסו מקושט לחמית, כך נראה לי:

ביאור הגר"א

[מז]: ובלבד בו. דאז מדינא אסור, כמו שכתוב בגמרא [הענין ל. א]:
 [מז]: ופשיטא [א] כל ש"י כו'. כמו שכתבתי לעיל בסעיף ט' [מ"ק] מן וכמו שכתוב בסוף גזרים פ"א ב' דתניא דברים כו'. ופורץ גדר כו', כמו שכתוב בפרק י"ד דשבת [ק], א' ובפרק ב' דעבודה זרה [כו. ב]: [מ"ט] [הנהיג] ומותר:

אין לאכול בשר [ולשתות] [מ"ז] יין רק ל' מנין מזומנא וזה אפילו ל' (יד) בערב תשעה באב שרי [מ"ז] וכלכל שלא יהיה בסעודה שמפסיק בה:
 כ. כל מי שאוכל בשר במקום שנוהגים בו איסור פורץ גדר הוא וישכנו נחש: הגה [מ"ז] ומותר לשתות כל שער אפילו של דבש שקורים מי"ד:
 יב. (יג) [מ"ז] תפפורת שבוע זה אחד ראשו ואחד כל שער שבו אסור:
 יג. [מ"ז] ובזמן כל שמעבב את האכילה מותר: יד. [מ"ז] אסור לגדולים ל' לספור לקטנים ולכבס כמותם בשבת זו [שחל תשעה באב להיות בחובה] [מ"ז] הגה ל' מיהו נגדים שמלפנין בהם הקטנים לגמרי שמוציאים בהם רעי ומשמתיין בהם הני ודאי (ל"ה) משרא שרי ואפילו בנגדי שער קטנים נוהגים להקל:
 מ. כ. מ"ז מי שכתבפוהו אבילות של מת ושל שבת זו והכביד שערו מיקל בתער (יד) אבל לא במספרים ומכבס כמותו במים אבל לא בנתר ובחול:

ערך פ"ח למהדריק"ש
 ה"ק סיף יב [שבוע זה וכו' אסור]. ובערב שבת שלמי שבעה חל תשעה באב להיות מנוחה יש נוהגים שלא להספור, וכשהל תשעה באב בחלתא זימי דמחר שנתא נטן לעשות כן כדי שלא יכנסו מקושט לחמית, כך נראה לי:

ביאור הגר"א

בחורת האדם [ענין האבילות. בתפפורת כיצד עמוד קצ"ג] וברא"ש [שם סימן ט]. ועיין בי"ד סימן ש"צ סעיף א': [נב] [פשיטא י"ד] אסור כו'. עיין חוספות בפרק ד' דיבמות מ"ג א' ד"ה במקום כו'. אב"ז גירסת כל הפוסקים הראשונים גם לספור, ופירש ה"ר מאיר [הוא] במרדכי מועד קטן רמז תתק"ח דבשבת שחל

6

Adret, Solomon ben Abraham
ספר

שאלות ותשובות

הרשב"א

חלק ראשון

[כרך א]

חיברו האדם הגדול בענקים, שושנת העמקים, סיני
ועוקר הרים, כבודו בדור דורים. מנחת שמן בלולה,
מאור הגולה

רבינו שלמה בן אברהם בן אדרת ז"ל

שאלות ותשובות של המלך שלמה בעטרה שעטרה
בנופך ספיר וכל אבן יקרה, משם רועה אבן ישראל
ולכל בני ישראל יהיה אור במושבותם

ועתה יצא לאור מחדש בהגה"ה מדוויקת.
מתוך ספרים עתיקים וכתבי יד,
נדפס פעם ראשונה בכולניא שנת רצ"ט
ועתה יצא לאור בהדפסה חדשה, באותיות
מאירות עינים בתוספת אלפי מראי מקומות
ומפתחות מפוסק ומקוטע בצורה חדשה
אשר לא היה עדיין כבושם הזה

שנת תשמ"ט לפ"ק
מכון תפארת התורה
פעיה"ק ירושלים תוכב"א

שז

אמרת עוד, שחולקים במי ששהט בתשעה באב
 בבוקר. שהאחד אומר מותר לשחוט ומעמו שלא מצינו מי אסרו. ומעם האוסר כיון שנהגו העם שלא לשחוט באותו יום עד חצות או עד לערב עבירה היא ביד מי ששוחט כיון שמבטל המנהג, ודבר שנהגו העם בו איסור אסור לנהוג בו היתר.

תשובה גם כזה הדין עם האוסר. וכבר שנינו [פסחים נד, ב] מקום שנהגו לעשות בו מלאכה עושין, מקום שנהגו שלא לעשות בו מלאכה אין עושין. אף על פי שאין עיקר לאיסורו מן הדין אלא שנהגו כדי להתאבל על שנגזרה גזרה. וכיוצא בזה אמרו בירושלמי דגרסינן התם [פ"ד ה"א] כל הדברים תלו אותן במנהג. נשייא דנהגן דלא למעבד עובדא כריש ירחא מנהג, ודלא למעבד באפוקי שכונא עד דתתפני סדרא, ובשני ובחמישי עד דתתפני תעניתא מנהג. וכל שכן בתשעה באב שכלל דברים אלו לא נהגו בהן אלא כדי שיהא יושב ומחשב באבלה של ירושלים ולהתאוונ ולהתעסק בנהי וקנינות כאבל. ואם נהגו שלא לשחוט בבוקר עד חצות או אפילו עד הערב, לא נהגו כן הראשונים אלא כדי להתאבל ולהתאוונ ולהתעסק בהספד על החורבן ואסור להקל בזה. וגדולה מזו נהגו אבותיכם נוחי נפש שלא לאכול בשר משנכנס אב. ואף על פי שאין כאן איסור כלל מדין התלמוד, שאפילו בערב הצום בסעודה שאין מפסיק בה מותר לאכול בשר ולשתות יין. אפילו כן מי שאוכל בשר בכל המקומות שנהגו בו איסור פורץ גדר של ראשונים. ופורץ גדר ישכנו נחש של דבריהם.

שז

אמרת עוד, שהם חלוקין במעשה אלפס שנעשה בשומן של בשר. שמתיר האחד לאכול
אחריו מיד גבינה ועושה בזה כמו כן מעשה והאחד אוסר.

תשובה הדין עם האוסר, והמקל הזה טועה בשקול הדעת. שהוא סבור שלא אסרו בשר ואחר כך גבינה אלא מפני בשר שבין השינים, וכשהוא אוכל ממשו של בשר יש לחשש זה מפני חוטי בשר וגידין שנאחזין בכיו השינים והתכויו. אבל שומן הוחד הרי הוא רוקינה

עומדת במצר ובין הקרום ודוחק הרופן הוא סותם יפה. ולדברי האומר שיש סירכא בלא נקב גם כן לא התירו אלא במקום רביעתא, מפני שמחוך הדחק אין האונא זזה ונמשכת אילך ואילך ואינה יכולה להתפרק. אבל בשאר המקומות שהן עומדין במרחב כשהאומא מתנשמת היא מושכת, ובמשיכתה תתפרק ותנקב והרי היא כנקובה מעתה. על כן אל תשמעו אל דברי המתיר ההוא שאין ממש בדבריו.

שד

שאלת עוד בסירכות הנמצאות באחד מן המקומות שאסרו הכמים, אם מותר למשמש באותה סירכא באצבעותיו לראות אם תהא נימוחה נכשיר אותה. לפי שגם בזה נחלקין יש מתיר ועושה מעשה ויש אוסר.

תשובה גם כזה אחד מן הדברים שצריכין אחס להתרחק ממנו הרבה. ואנו גערנו הרבה במי שעושה כן. ואם יעשה אחד בינינו כזה אחר התראה נסלק אותו. לפי שזה הענין לא מצאנוהו בשום מקום בתלמוד ולא ידענו לו עיקר. וכי אין סירכא אלא אם היא כעבות העגלה שמושכין בה ואינה יכולה להנתק או אי זה שיעור נקבע בדבר, יש משמוש אצבעות שאפילו הריאה והקנקנות ימחו בכך. סוף דבר אל תשמעו להקל בדבר זה בשום צד כלל.

שה

וממה ששאלת אם מותר לאכול מבדיקתו של זה המתיר (ראה סי' הקודם), כיון שהוא עושה מעשה באלו הענינים להכשיר.

דע שכל הענינין נידונין לפי מה שהם. אם המתיר הזה אינו חשוד להקל באיסורין ולפרוץ בדברי תורה ולא בקבלת חכמי התלמוד, אלא שתולה דבריו בשיקול הדעת ובמשא ובמתן שבהלכה, אף על פי שנמצאת דעתו בטלה ואין הלכה כדבריו, אין מסלקין אותו ואין נמנעין מבדיקתו. אלא מתירין בו ומודיעין אותו שהוא טועה. ואם שמע לדברי חבריו הגדולים ממנו בחכמה מוטב, ואם לאו מסלקין אותו. ואלו הענינין יש להן עיקרין גדולים בתלמוד. ודי לך בזה שאין זה מקום אריכות בדינין אלו ובראיותיהו.

8

(Korah, Amram ben Yihya)

הרה"ג עמרם בהרה"ג יחיא קרח זצ"ל
הרב הראשי האחרון לגולת תימן

סערת תימן

ערך
שמעון גרינר

מהדורה שניה מתוקנת
בצרוף הוספות

מאת
מאיר קורח
נכד המחבר

ירושלים תשמ"ה

מלאכת כותבי ספרי תורה

אם הסופר רוצה לכתוב ס"ת על הגויל, הולך אל הבורסקי, בורר עורות כבשים מעובדים כחפצו, והעבדן מוכרן לו גולמים מבלי קיצוע ולא תיקון. הסופר מביאן לביתו, מרכנן בזילוף מים, ושוטחן וממתחן ומחליק פנים שלצד הבשר ע"י כלי הנקרא מבשרה, ואחר כך תותך היתרונות הנקרנות שבקצוות, עד שיהיה העור יריעה מרובעת, ואז צובע היריעה בצבע הירד הדומה לעין הכרכום, ורושם בשני קצות היריעה נקבים בכלי הנקרא סרגל, כמגין השטין הנהוגים, ומשרטט אחר שמשפשף פני יריעה שבצד שער, באבן חלקה יפה, בכדי שתהיה ראויה ונוח לכתובה ומחלק הדפים ומתחיל מלאכתו.

רוב הסופרים אומנים לעבד קלפים, והסופר עושה כל המלאכות שנזכרו במעשה הגויל, ומחליק פני העור שלצד בשר, שיעור הראוי לכתוב עליו, ומשאירו לבן ואינו צובעו בשום צבע.

הדוכסוסטוס אין נמצא בתימן. כי אין אומנים היודעים לחלוק את העור לשנים, והדין אינם יודעים לעשותו כי אם במי עפצא וקנקנתום. אחריות תיקון הכתיבה וההגהה על הסופר.

7 הרמב"ם עמוד הוראה מלבד מנהגים ספורים

כשנמצאו להם חבורי רמב"ם, תהלותיו ושבחיו היו משננים, ואת שמו מקדישים ומעריצים¹⁵, ושמו כל מאדם להעתיקם, והיה כל חשקם ללמוד בהם וללמד, והיה לפנייהם חבורו הגדול בכל ישיבה ורבוץ תורה, מרוה צמאונם ומרחיב את לבם, ולא היו נצרכים עוד להעתיק ספרי הגאונים אשר היו בידם. והסמיכו מנהגותיהם עפ"י הוראותיו, מלבד דינים ומנהגים פרטיים אשר לא רצו לשנות מנהגי אבותיהם הראשונים, ולא אבו לנטות לא להקל ולא להחמיר.

(א) קריאת ברכת השחר, נשארו במנהגם עד היום, לסדרם בבית הכנסת בין מי שנתחייב בהם או לא נתחייב.

(ב) בנוסח התפלה, החזיקו בספר ה"תכלאל" שהיה בידם מימי קדם, אף שנמצא בסדור תפלה של רמב"ם קצת שנויים, כגון: פתיחת ברכת השנים ונוסח ברכת י"א בט"ב.

(ג) שופר של ר"ה, שהיו נוהגים לתקוע בו ארוך וכפוף, שתיים או שלש כפיפות, וקולו צה ומחריד. יש אומרים, שהוא של חיה הדומה למין הכבשים. על כן לא חשו לחומרתו שאין כשר אלא קרן הכבשים, יען ראו כי יש בשופר זה נוי מצוה בקומתו, וקולו יותר מקרן הכבשים, ועד היום תוקעים תקיעת מצוה בשופר זה, עפ"י הוראת הגאונים שכל השופרות הכפופים כשרים לכתחלה.

15 הרמב"ן באגרתו, מעיד מפי מגידי אמת שככל ארצות תימן מזכירים שמו בכל קדיש: בחייכון וביומיכון ובחיוהי דמרנא ורכנא משה בר מימון. יען האיר עיניהם בתורה וגם העמידם על קרן אורה, לבטל מהם גזרות קשות וכבוד המס, כי היו כטיט חוצות מרמס, ומעליהם עול מלכות הרים, ויחלו מעט ממשא מלך ושרים.

כנ"ל, מתחלת האלף הששי פירוש המשנה, העתיקוהו על קל שהיו בידם, פירוש כל הלכה בצ השאירות כמתכונתה ולא שלחו בהיותו כולל כל דיני התורה ו מהעיון בשאר ספרים ובחרו הלכו ספר "מנין המצות" וספר החמיהם שעמדו בו הזמן הרחיב הידועים לנו הרב חטר בן י היא אלטביב¹⁸. כל חברי שב "המורה" וספרי חכמת התכונה בזמן במאה הראשונה בס' מדרש נמצא עוד מספרי הדקדוק, הקדמה, היא בלה"ק, וסמוכה י נודע שם מחבר "המחברת הו צנעאני" אשר יאמר כי היא למחו עוד נעתק לתימן ספר שר "כאפי אלמרשד", ורגילים לכנו ועל רוב מעתיקי פירוש המשנה היה מאנשי ירושלים.

פיוט פיוטים רבים חברו חכמי המחבר בראשי החרוזים או בס מהפיוטים הקדומים המשוי וענינו בשבת התורה ולומדיה, בתוכו. (ענין נספחות, קטע ח').

מהפיוטים המפורסמים

- 18 שניהם היו במאה השנית אלף
- הספרים שחיבר כל אחד מהם וז
- 19 בתאג זה כתב הסופר בסופו
- אחשי"ד לשטרי באלמנצ'ר אלי
- זו ביד הגוים, ידועה להם שהיד
- אלהים יחיש הקץ ויקרב הגאלד
- ברגו, אלהי ימחול לי על מה י

ד) המנהג הקדום בתפלת מוסף של ר"ה שזרד ש"צ לפני החיבה ומתפלל תפלה אחת בקול רם, ואעפ"י שהרמב"ם לא זכר מנהג זה ולא חילק בין תפלה זו לשאר תפלות השנה, לא שינו מנהגם בתפלה זו לבד, כי בכל שאר תפלות השנה מבואר בתכאליל שמתפללים בלחש ואח"כ מחזיר ש"צ התפלה.

ה) "מצת מצוה" נוהגים לשמרה משעת קצירה כד' הרי"ף ז"ל ומקצת גאונים, וכן מחזיקים במנהג זה עד היום, אף שהרמב"ם אין מצריך שימור אלא מאחר קצירה.

ו) בכל ימות הפסח ואפילו בחה"מ, בוצעים על ככר נחצי¹⁶.

ז) המנהג שכתב בפ"ה מהל' תענית, שנהגו כל ישראל שלא לאכול בשר בשבוע שחל בו ט"ב לא קבלוהו, ונשארו כפי מנהגם לאכול בשר אפי' בערב ט"ב, ולא נמנעו מלאכול בשר ומלשתות יין אלא בסעודה שמפסיקין בה, וכן נוהגים בגלילות תימן עד היום¹⁷.

ח) חמאה של גוים לא נהגו בה איסור אפילו הבריאים.

ט) החזיקו במנהגם, לנפוח כל ריאה אף שלא נולד שום השש, אעפ"י שדחה הרמב"ם מנהג זה.

י) בסדר נתינת הגט כתוב בכל התכאליל, לקנות מיד הבעל תחלה, שהוא מבטל כל מודעי ומודעי וכ' ע"ס, וכן נוהגים כל ב"ד עד היום, אעפ"י שרמב"ם כתב שאין לקנין זה צורך, כמו שמבואר בחבורו בפ"ה מהל' מכירה.

מעתה אנחנו לא נדע איך חלו שנויים במשך הזמנים, כמו שלא ידענו טעם למנהג, שנוהגים לתקוע שלשים קולות בשני י"ט של ר"ה באור היום או קודם, וכתב מהרי"ץ בספרו "עץ חיים", שהוא מנהג קדום ולא הוברר מתי נתיסד.

מספרות יהודי תימן / משארית הפליטה

הספרים שחיברו חכמי תימן בסוף האלף החמישי ועד קרוב לחצי האלף הנוכחי, מהם היו פירושים על התלמוד, פסקי דינים ומדרשים, ומהם שאלות ותשובות בעני ינים תורניים, דרישה חקירה ועיון בכל דבר חכמה, רובם הגדול נאבדו ביד שוסים ובוזזים, בשנות שבי וטלטולים אשר קרו ברוב הזמנים. יורה לזה, זכרון המעט מהם, כמו ספר "גואב מסאיל נ' סעד" וספר "מסאיל אלשיאחי" שנזכרו בחבורי חטר בן שלמה, וספר "רסאלה' בסתאן אלאזהאר" הנז' בכת"י הר' יהיא בשירי, וספר "מקאלה' אלאחאן" שזכר מהרי"ץ ב"חלק הדקדוק" בשם מהריב"ש הנזכר.

16 כפשט ל' התלמוד דקאמר: הכל מודים בפסח שנותן פרוסה לתוך שלימה ובוצע (כרכות דף ל"ט ע"ב).

17 אבל ההמון, לא ידע איסור התספורת בשבוע שחל ט"ב, לפי שאין מסתפרים אלא בער"ש ולעולם יום ששי יהיה אחר ט"ב.

11

(Sefer Kolbo)

ספר כלבו

חלק רביעי

הלכות תעניות, תשעה באב,
ראש השנה, יום הכיפורים, וסוכות

יוצא לאור על פי דפוסים ראשונים,
בצירוף ציוני מקורות,
הערות ביאורים ומפתחות

מ א ת

דוד אברהם

עיה"ק ירושלים תובכ"א

שמחה³. ואין עושין סעודת ארוסין ונשואין⁴, אבל לארס מותר, ואפילו ביום ט' באב⁵, שמא יקדמנו אחר⁶.

ויש נמנעין⁷ מאכילת בשר משנכנס אב, לפי שאין שמחה אלא בכשר⁸. ואף על פי כן אין צריכין להמנע מתבשיל שנתבשל בו הבשר, דלצעורי נפשיה קא מכיין, והא אצטער. ועוד אמרינן בנדרים⁹ הנודר מן הבשר מותר בתבשיל. וכתב ה"ר אשר ז"ל¹⁰ וראיתי נשים יקרות שנמנעות מאכילת בשר

ומשתית היין מי"ז בתמוז עד י' באב, ואמרות שכך קיבלו מאמותיהן דזור אחר דור. ונראה לי¹¹ משום דאמרינן בתלמוד במשנה¹² ביי"ז בתמוז בטל התמיד, וכן בעוונותינו בטל נסוך היין. ויש מן האנשים שנהגו כן. ונהגו בספרד¹³ שאין אוכלין בשר מר"ח אב עד ט' בו. (וירושלמי) [ירושלמי¹⁴] אמר רבי ישמעאל¹⁵ אלין נשיא דנהיגי דלא למשתי חמרא¹⁶ מדעיייל אב¹⁷ מנהגא, שבו פסק אבן שתיא, שנאמר¹⁸ כי השתות יהרסון.

המנהגות ובראשונים שם. [ורבינו להלן שם כתב ד"ז בסתם]. 16 רבינו נקט הלשון בירור: "דלא למישתי חמרא". וכג"ז סי' הפרדס שם והמחזיר ח"א עמ' 225 והמאירי בסי' מגן אבות עמ' צט וההגה"מ שם אות ה. וכן הלשון בילקו"ש תהלים רמז תרנג: "נשיין דנהגיין דלא למשתי יין מן דאב וכו'". וס"ל לרבינו שה"ה לאכילת בשר, [וכ"כ רבינו להלן שם]. ואמנם המנהיג בהל' ת"כ סי' יח והאבודרהם עמ' רנה גרסו בירו' להדיא: "דלא למישתי חמרא ודלא למיכל בישראל". ויש מהראשונים שלא גרסו בירו' תיבת "חמרא", אלא: "דלא למישתיא", והיינו "שלא לסדר ולערך החוטין שתי וערב". ועיין בראבי"ה ח"ב עמ' תרנו שכ"כ בשם רבינו נסים [אם כי הכיאי שם גם הגיר' כמ"ש רבינו], והו"ד בטור שם בשמו. וראה בהערות לס' המנהגות שם שגם הרס"ג בפירושו לתורה נקט דהיינו שלא לטוות שתי וערב. ובשיירי קרבן פסחים רפ"ח הקשה שכאן כתב רבינו בשם הירו' המנהג שלא לשתות יין מר"ח אב, ולהלן בסוף הסימן כתב בשם הירו' המנהג שלא לשתות יין מי"ז בתמוז. עוד הקשה שם עמש"כ רבינו כאן בשם הירו' שנשים נוהגות שלא לשתות יין, מדוע דוקא נשים נוהגות כזה. וכן הקשה בציון ירושלים בתענית שם. ואמנם כן הקשה בשו"ת מהר"י ברונא סי' ט ע"ש. [ובש"ק הוכיח מזה שהעיקר כג"י הראשונים בירו' שהאיסור שלא לטוות]. ועיין בסי' בגדי ישע סי' תקנא שביאר שהשו"ע כתב ד"ז דנשי דנהיגי שלא למשתי חמרא בסעיף ח שם, שבס"ז כתב הדין שלא לתקן הבגדים, ובס"ט כתב הדין של הנוהגים איסור באכילת בשר, וכתב הדין שלא למשתי חמרא בין שתי ההלכות הנ"ל, כיון שיש מפרשים הירו' כך ויש מפרשים הירו' כך. 17 לפנינו בירו' הגי' אחרת ע"ש. ועיין בירו'

ל. ע"ש. ועיין בזה בכ"י סי' תקנא. ע"ע בשו"ת חתם סופר שם שביאר מדוע השמיט הרמב"ם הדין שלא לרוך עם העכו"ם. ובשו"ע ר"ס תקנא כתב ד"ז. ורבינו אף דהביא דין מיעוט בבנין ונטיעה של שמחה, לא כתב הדין שלא לרוך עם העכו"ם. ועיין בזה בשו"ת כנף רננה חאר"ח סי' פה. 3 בא"ח ה' ת"כ אות א ואילך ביאר עפ"ד הירו' בתענית מהו בנין ונטיעה של שמחה, ועיין להלן הערה 91. ע"ע להג"ר יצחק משה אביגדור ז"ל בעמחה"ס פרדס רמונים בקובץ אורייתא יד עמ' סג שהרחיב לבאר גדר בנין ונטיעה של שמחה. 4 עיין מש"כ רבינו להלן ה' אישות סי' עה: "וגם אין נושאים אשה מצום הרביעי שהוא שבעה עשר בתמוז עד צום תשעה באב, מפני אבילות התלאות אשר מצאו אבותינו כימים ההם". 5 ירו' תענית פ"א ה' ת רמב"ם פ"י מהל' אישות ה' יד שו"ע סי' תקנא סעיף ב. ולשון הא"ח אות ב בשם הרא"ה: "דאפילו בט' באב עוסקין בארוסין ובנשואין". 6 כ"ה בירו' שם פ"ד ה' ו. וע"ש בריטב"א מש"כ בזה. 7 [ראה להלן (הערה 42) מש"כ רבינו שנהגו לבטל השחיטה מר"ח אב עד התענית]. כ"ה בסי' הפרדס לרש"י עמ' רס בשם רוב גאונים שבלותיר, וכ"ה בא"ח אות ד. והב"י סי' תקנא כתב ד"ז בשם רבינו. שו"ע שם סעיף ט. 8 פסחים קט. 9 נב. 10 כ"כ בסי' מנהג טוב בסוה"ס בשם ה"ר אשר. ועיין בסי' המנהגות (הנדמ"ח) עמ' נו. 11 בד"ר ובא"ח הלשון: "ונראה בעינינו". 12 תענית כו: 13 כ"כ בהגה"מ פ"ה מחעניות אות ט. 14 כצ"ל. וכ"ה בד"ר ובא"ח. והוא בתענית פ"א ה' ו ובפסחים פ"ד ה' א. ורבינו חזר וכתב ד"ז בסימן זה להלן (הערה 113) ע"ש. 15 לפנינו שם: "א"ר זעירה". וכ"ה בסי'

ונראה לי¹¹ יין הנסוך ו כתב בעל ראוי לכבס שאינו אסור ט' באב לו אפילו לכב בגדי המלנ אפילו הסז ואפילו כלי ואפילו לג סוברים²⁴ ל שלנו. והכב בלא אפר. ו עם האפר,

פ"ק דר"ה ש בנחל אשכול אכילת בשר ו עיין בסנהדרי על ביהמ"ק. וכל הניסוך, וכל כתב ד"ז כג רמב"ם פ"ה ג. 23 כ בב"י בשם שאסור אפי ובמאירי. דגיהרץ היינו "ולדבריו צדי בשולחן גבו בכלבו, שהר אותו במים ו ח"ב עמ' קכ להלן ה' אב כתב רבינו ש שוב אי"ז נד מכובס שלכו מותר ללכשו כט. וע"ע בז

ונראה לי¹¹ אבן שתיה¹⁹ שהיתה שם שתות²⁰ יין הנסוך עכ"ל. לכתב בעל ההשלמה ז"ל²¹ שמשנכנס אב אין ראוי לכבס ולגהץ, למעט בשמחה. ואף על פי שאינו אסור אלא אותו שבת לבד²². שבת שחל ט' באב להיות בתוכה אסור לספר ולכבס, אפילו לכבס ולהניח עד אחר ט' באב. ולא בגדי המלבושין בלבד אסורין לכבס, אלא אפילו הסדינין והמפות הגדולות והקטנות. ואפילו כלי פשתן. מיהו לכבס ולהניח מותר, ואפילו לגהץ, לדעת הר"מ ז"ל²³. ויש סוברים²⁴ להתיר אפילו לכבס וללבוש ככבוס שלנו. והכבוס יש מפרשים²⁵ אותו במים קרים בלא אפר. והגהון הוא שריית הכגדים בחמין עם האפר, שהוא ממרקן יפה, ואנו אין לנו

לגהץ על הדרך הזה בשבת שחל ט' באב להיות בתוכה, אחר שרוב הנאת כבוס שלנו בכגדי מלבושינו ובגדי מטותינו על הדרך הזה. ואין אסור לספר ולכבס אלא אותה שבת בלבד²⁷. ולא כל אותה שבת, אלא עד התענית²⁸. ולפני אותה שבת מותר. מכל מקום מנהג הזקנים²⁹ שלא להסתפר כלל לפני אותה שבת, כדי שיכנסו ליום התענית כשהן מנוולין. וגוערין מאד במי שיספור³⁰. וכתב הר"ר יצחק ז"ל³¹ שבת שחל ט' באב להיות בתוכה אסור לספר ולכבס. ומסיק רביעי שלאחריה מותר³². ומסיק חל להיות בערב שבת, שמותר לספר ולכבס בחמישי מפני כבוד השבת³³. ערב ט' באב לא יאכל אדם שני תבשילין³⁴,

שם ד"ה כלים. [אם כי רבינו נקט שם שמותר לאכל אם נתנו לאחר ללבוש "שנים או שלשה ימים", ואכ"מ]. 27 תענית כו: רמב"ם שם הל' ו שו"ע ר"ס תקנא סעיף ג ואילך. ודעת הרמ"א שם להחמיר לענין תספורת מ"ז תמוז ולענין כיבוס מ"ח אב. 28 שם כט: שו"ע שם סעיף ד. 29 כ"כ הבי"י שם בשם רבינו. ועיין להלן (הערה 147) משי"כ רבינו בזה בשם הסמ"ג [והערה 149 לענין כיבוס]. וכתב הבן איש חי שם אות יב שאף שכשחל ט"ב ביום ראשון או בשבת ונדרה דעת השו"ע [סי' תקנא סעיף ד, וכמש"כ השו"ג שם אות כז בדעתו] שמותר להסתפר בשבת שקודם התענית, מ"מ ראוי להורות לעם כמנהג הזקנים שכתב רבינו שלא להסתפר כלל לפני אותה שבת כדי שיכנס לתענית כשהוא מנוול, ואין גוערין ביד המקילין בזה בחזקה. ויש לדרן מהו שכתב שאסור להסתפר "לפני אותה שבת כלל", האם כל השבוע אסור, או רק בע"ש חזון. והגר"ח פלאגי ז"ל בספרו מועד לכל חי סי' י אות כה [שהוא מקור דברי הכא"ח] כתב להחמיר עפ"ד רבינו בכה"ג רק בע"ש חזון, ע"ש ודו"ק. וע"ע בזה בשו"ת יתרה דעת ח"ג סי' לט. 30 בד"ר הלשון: "שיספור" ובא"ח: "שנסתפר". 31 סמ"ק סי' צו 32 בסמ"ק הלשון: "ומסיק שלאחריה מותר". 33 שם כט: 34 שם כו: רמב"ם שם הל' ז שו"ע ר"ס

פ"ק דר"ה שלח מ"ד נשרף הבית בר"ח אב. וכתב בנחל אשכול ח"ב דף יג אות יט שלכן המנהג לאסור אכילת בשר מר"ח אב. 18 תהלים יא, ג 19 עיין בסנהדרין כו: וכיר' שם שדרשו פסוק זה דתהלים על ביהמ"ק. 20 נראה שצ"ל: "שתיית יין הניסוך", וכלשון הא"ח. 21 בא"ח שם אות ז כתב ד"ז בשם בעל התרומה. 22 תענית כו: רמב"ם פ"ה מתעניות הל' ו שו"ע סי' תקנא סעיף ג. 23 כ"כ הא"ח אות ה בשם הראב"ד, וע"ש בב"י בשם הראשונים. 24 ע"ש בר"ן שכתב שאסור אפי' בכיבוס שלנו, וע"ש בריטב"א ובמאירי. 25 כתב הבי"י שם בשם הנימוקי דגיהון היינו מים ואפר או נתר ובורית, וסיים: "ולדבריו צריך לומר דכיבוס היינו במים לבדם". וכתב בשולחן גבוה שם אות כב: משמע שלא ראה עיניו בכלבו, שהרי הכלבו כתב כן בפירוש הכיבוס "י"מ אותו במים קרים בלא אפר וכו'". 26 עיין לעיל ח"ב עמ' קכו מש"כ רבינו בגדר קיפול בגדים. וכן להלן הל' אבל סי' קיד שביאר מהו גיהון. ולהלן שם כתב רבינו שאם נותן האבל לאחר ללבוש בגד מכובס שוב אי"ז נחשב כמכובס ומותר ללבוש. ולפי"ז בגר מכובס שלבשו כבר קודם לשבוע שחל בו ת"ב יהא מותר ללבוש. וכ"כ בשו"ת רב פעלים ח"ד חאו"ח סי' כט. וע"ע בזה בבן איש חי פ"ד דברים אות ו ובכה"ל

Klausner, Abraham

14

ספר מנהגים

לרבינו אברהם קלויזנר

(מנהגי מהרא"ק)

יוצא לאור על פי כתבי יד ודפוסים בתוספת מבוא, מראה מקומות והערות

על ידי

הרב יונה יוסף דיסין

מפעל תורת חכמי אשכנז

מכון ירושלים • תשל"ח

הטשו אותו מנהג אבותיכם נוחי נפש. אבל בשר משמע במסכת תענית³ דאין אסור אלא דווקא בסעודה המפסקת⁴.

(א) יש⁵ אנשים שמונעים מלאכול בשר ומלשתות יין מ"ז בתמוז עד ט' באב, וכן בליל מוצאי ט' באב, לפי שאז היה עיקר חורבן כדא"ר יוחנן⁶ אי הוינא התם קבענא תשיעי ועשירי. וטעם מניעת בשר ויין דאין שמחה אלא בבשר דכתיב⁷ וזבחת שלמים ואכלת שם ושמתת וגו', וביין כתיב⁸ המשמח אלקים ואנשים. מ"מ אינו חובה כ"א ערב ט' באב משש שעות ולמעלה. ולפי זה שאין חובה אם אירע אירוסין⁹ או ברית מילה או פדיון הבן או סיום מסכתא דהוי סעודת מצוה, משנכנס אב, מותר לקרואים לאכול שם בשר ולשתות יין, ודווקא קרובים מחמת קורבה או ריעות, אבל כל ההולכים רק לשתות יין ובלא זה לא היה רגיל לילך הוי מצוה הבא בעבירה. מיהו שבת שחל ט' באב להיות בחוכה נכון להחמיר ולמעט שמחה שלא יאכל שם אלא בעל מצוה ומניין בצמצום וכן נכון¹⁰, ויש מקילין. הועתק מקובץ¹¹.

(ב) תיקון בגדים חדשים נמי הם בכלל מיעוט שמחה, מרדכי¹².
(ג) ואנו נוהגין דלא למיכל בישראל ולא למישתא חמרא מר"ח עד מוצאי ט' באב ור"ח גופיה אסור¹³.

(ד) ר"י היה אומר תבשיל של תפוחים וכן כל דבר מבושל הנאכל חי, אף שאין בו משום בישולי גוים, כיון דמערבין בו עירוב תבשיל¹⁴ מיקרו תבשיל, סמ"ק¹⁴. נהגו שלא לשתות שכר בסעודה המפסקת, אגודה¹⁶.

- 3 תענית כו ב.
- 4 סימן זה מובא במהרי"ל ריש הל' תשעה באב דף לב ב בשם רבינו. וכן דעת ספר המנהגים מנהג של חז"ש אב דף יח ב ומהרי"ל בהגה שם דהוא אסור מר"ח. וצ"ע במהרי"ל שם דף לג א דמשמע דדינים אלה נוהגים רק בשבוע שחל בו תשעה באב.
- 5 לטעם המנהג עי' בטור א"ח תקנא בסופו ובארחות חיים הל' תשעה באב ד עמ' רי.
- 6 תענית כט א. ושם: אלמלי הייתי באותו הדור לא קבעתיו אלא בעשירי.
- 7 דברים כז ז.
- 8 שופטים ט יב.
- 9 עי' בטור א"ח ריש תקנו הביא מגמרא יבמות מג דאין עושין סעודת אירוסין אחרי ר"ח, הד"מ שם אות י הביא דברי רבינו וגם בהגהותיו שם סעי' י פסק כן. עי' בלבוש שם שהשמיט סעודת אירוסין. עי' במ"א ס"ק לד ובבאר הגולה שם ובאליהו רבה ס"ק כח.
- 10 בספר המנהגים שם כתב מר"ח אב יכול לקבץ מגין מצומצם עם בני המצות.
- 11 בנדפס: עד כאן לשון מהרא"ק. הגה זו מובאת במהרי"ל שם בשם רבינו. עי' בד"מ תקנא י.
- 12 תענית תרלג. הגה זו מובאת במהרי"ל שם בשם רבינו.
- 13 עי' הגהות לספר המנהגים שם דף נט דמהר"ש הביא בשם רבינו שהניח בניו כשהן קטנים לאכול בשר אחר הצות בערב תשעה באב שחל בשבת.
- 14 צו. הגה זו מובאת במהרי"ל שם בשם רבינו.
- 15 תענית כג, אע"פ שבאגודה לא הזכיר סעודה מפסקת אבל מסמיכת הדברים משמע דכן כוונתו, וכן במהרי"ל שם דף לג ב ובשו"ת מהרש"ל לא ובמטה משה תשיד. וצ"ע בד"מ תקנא י דמשמע דמפרש דדינו דהאגודה לאו דווקא בסעודה המפסקת אלא מר"ח וכתב עליו דאין נוהגין כן.

עד סוף ומפמיר ראה כל יאתמול.

ה' קנני אין מנהג אל אלקי

כן ארכין אחר פסוק

ת, והחזן רחמן. שבועות

ין שותין למישתי השתות זיכם אל

חזון ויסעו

תא חמרא. זה משבעה י גירסאות סאות אלא

אסיפת דינים

שדי חמד

פאת השדה שיורי הפאה

כולל אות א. ב.

יבואו בו כללי השים וכללי הפוסקים דברים ברורים, ליקומאי ניהו מספרן של צדיקים המה הגבורים. אשר דברו בקדשם אחת הנה ואחת הנה במקומות מפורדים. ואסיפת דינים, אמרי פנינים, מפי סופרים ומפי ספרים, בדבר הנהוגים נפשי איותה ללקט אמרים. בעזרת האל יתברך בורא רוח ויוצר הרים, למדנו חיפוש מחיפוש חופש כל חדרי חדרים. תיקנתים אף עשיתים עם איב מאלף ועד תיו מסודרים. להועיל לקטנים כמוני מילדי העברים. את כל אלה ידי עשתה אנכי הדל צעיר שבצעירים. מבני ציון עיר קדשנו ירושלים משוש תפארתנו כמהרה בימינו תבנה ותכונן בראש ההרים, גר אנכי לעתות כאל באחת מעיירות קירים. קראסוב בואר עיר קטנה ואנשי קדש בתוכה טובים ויקרים. הצעיר חיים חזקיהו מדיני המכונה חח"ם הינו בלא"א הרב תחסד ועניו מוריד רפאל אליה מדיני ולהיה תנצב"ה נהנה סויו השכינה באספקלריא המאורה אור לישרים.

תובא לבית הדפוס ע"י בית מסחר הספרים של ה"ד שמשון ובנו ה"ד יצחק סובאלסקי נ"י.
בארשא רחוב דויקא 40

חלק ששי

חוצאת

בית הסופר

בני ברק, רח' ר' עקיבא 65

PRINTED IN ISRAEL

נעשית על הסעודה ויש אומרים דאיתו מוליא בצרכת שהחייט על פרי חדש אלף בסעודה אב הפת עיין להרב בירך את אברהם דף ל"ח אות י"א

א חם בירך על חתיכת בשר ועד שלא אכלה חמר שהוא ימים שאין יוכלים בשר ואם יאכל יעבור אמנהגא ואם לא יאכל תהי' ברכתו לבטלה יש לו לאכול מעט כל שהו מן הבשר שלא תהי' ברכתו לבטלה ולא הוי עובר על המנהג דבכל שהוא לא משום שמחה איכא ולא משום מיעוט אכלות, הרב מוהר"ם רוקחאני בשו"ת המכונה בשם פסקי ריקחאני האחרונים סי' ע"ו, והנה אחת דבכתיב דדון זה נחלקו הפוסקים במי שגדל שלא לאכול פד שילמוד פרק אחד ושבת וזיכר וזכור קודם שאכל ונחלקו מה יעשה ישראל ההוא להליל עלמו ומכרה לבטלה ומלמבדור על דברו ורמזוה בשו"ת הנ"ל והובא בחריכות דבריהם דרבנן קרישי בעינין זה בשו"ת מכתב לחוקיהו סי' ה' עיי"ש מ"מ בגדון הנ"ל נראה דלכ"ע מהני לפשות כמ"ש הרב הנ"ל ונראה דאפשר להביא ראיה לד"ד מ"מ מן מיד"א בברכ"י סי' תקנ"א אות י"ב דאם לקח פרי בין המצרים וזיכר עליו ברכת הפרי יברך שהחייטו (כמ"ש בשו"ת כנה"ג) וכן יש לדקדק מלשון מוהר"ם וכו' הרי שכתב דההיריות הוא מלאכול משמע דאם הוא נלרך לאכול כגדון זה דכבר בירך ברכת הפרי יברך שהחייטו וכו' וכה"צ דקדקו הרבנים מוהר"ם י' נעים והכנה"ג מלשון סי"ה עכ"ל הרי דפשיטא להו דלאחר שבירך ברכת הפרי לרך הוא לאכול הפרי (ואמטו"ל שרינו ל' גם ברכת החייטו) ולא אמרינן לא ליטהי ולא ליברך שהחייטו כדי שלא יעבור אמנהגא דשלא לברך שהחייטו בזמן המצרים והיינו טעמא דחייטו דבמקום חמש ברכה לבטלה אין המנהג עומד כגדון, וא"כ ה"ע יש לומר בגדון שלפנינו דמשום שלא תהי' ברכתו לבטלה יש לו לאכול מעט וכמ"ש הרב הנ"ל:

ב בשר שגשתייר מסעודה שבת שכתב מרן מיד"א בברכ"י סימן תקנ"א אות ו' דיש מקילין לאכול בשר מנוטל שגשתייר בשבת ומזויאס רא"י מנציח דבשר נחורה דלא חופשיא ואקטיטין בדרכן לקולא עיי"ש בחב ע"ל ובכל זאת הוא סי' ע"ב סי' ק"ט י"ב סי' ט' נאחר היתר הנ"ל וגם לענין שבוע שחל ט"ב אין להקל בזה ע"כ ולפי הדין לא ראה סיוס לשון של זהירות עספר ברכ"י הנ"ל שכתב ח"ו"ל ואף שיש לדחות רא"י ז לפי מה שמחלקים רבנן בתראי הוא בספרהם והארכנו בזה בת"א מ"מ אין למחות במקלים עכ"ל הרי דגם הוא ז"ל ראה וידע שאין בדיקה זו כדי שביעה להכריח מינה ובכל זאת הוא אמר דאין לחמות במקלים ואפשר דטעמיה דרב מיד"א בזה הוא משום דכיה דבמדי דאיכא סרך איסור ליה לן למיסמך אהא דבעיית בש"ג (ובחממה ש"ג דעסיק בה הג' נ"ב הגם דתליח במונהגא מיה עיקרו של מנהג. הוא משום סרך איסור לדעת הסבורים דחיישיק משום לימטוחי חלב עמא ומלא דהנהגים איסור משום סרך איסור לכן ודאי לא סמכינן אהא דבשר נחורה) ליהו בזה דאכילת בשר בימים אלו דלכ"ע מותר מדינת קודם סעודה המפסקת ואינו אלף חומרא בעלמא משום להרבות אכלות בכה"ג המיקל לסמוך אהא דאיתתרי אין מוזין בידו, ובעיקר האי בעיא דאברי בש"ג ומשו' הנ"ל עיין מ"ש בעיותין בקונטרס הכללים מע' הה"א אות ק"א בס"ד, וכ' מרן החב"ף בם' חיים ביד דף קכ"ו ע"ב דאף המחמיר שלא לאכול משויירי שבת מ"מ בסעודה ד' מותר ומלוא נמי איכא דעד ד' שעות שהוא זמנה איכא הארת שבת וכ"כ מר בריה הרב יפה ללב נר"ו סי' תקנ"א אות ו' בשם הרב אורחות יוסר ודוקא שגשאר משבת אבל אם הערים אסור עיי"ש ועיין בשע"ת:

ג מילה שלא בזמנה מממת שהיה הילד בכחש עינים ומתראפא ביום ר"ח אב והחממתי להיות סנדק ונחמקתיי אס מותר לאכול בשר ולשתות יין וראיתי שכבר בא מפורש בדברי הג' שע"ת סי' תקנ"א אות ל"ג להחיר וכה"צ דנד"ד גם להרב אור נעלם שהביא עס שרי כמ"ש הרואה:

ד כפי שמעתי רבים מקילים לעגמם לאכול בשר מר"ח אב ואילך

השינה ויחכן שנופצי זה דקדק מרן וכחב כל האוכל בשר במקום שנהגים איסור פורן גדר הוא וכו' (עיין סי' תקנ"א סי"ח) ולא הזכיר משתיית יין לפי שאכילת בשר הוא איסור כולל דבר השוא לכל נפש משל"כ שתיית יין לא נחפשו המנהג לאסור בכל מקום גם ראיתי להרב קמת סולת דף קכ"ה ע"ב שכתב בשם הגהות דין ה' קזתה תמיד מן מסעודה המפסקת, והרב שלחן גבוה סי' תקנ"א סי"ק ל"ה כתב דמנהג שאלוטיקי שלא לאכול בשר וכו' ואין טעמים איסור בשתיית יין כי אם בסעודה המפסקת ואפשר שהטעם כדי שלא להפסיד הבכרה עיין עס ומחבר דלא נחפשו האיסור בשתיית יין ומ"מ הדבר פשוט כי במקום שנהגו שלא לשתות יין בימים שאין אוכלים בשר הרי להם בשר ויין שזה וזו ששותה הוא פורן גדר ומשפטו מרוץ יין רח"ל ואין להם על מה שיסמכו על כל הנז' דשאני מקומות ההם שכן קבלו מחמלה ומניעת יין לא קבלו עליהו, וזה ה' משעה בימים אלו והנה שלשה אנשים מהו וישגרו דרך זילול ובפומבי והוכחתי שבטעם ליקנסם מותר ללדקה וכן ראוי והגון לפי ראות עיני הדיין אשר עבודת הקדש על סמכו כדי שלא יהא קל בעיניהם לפרוץ גדרן של חממיו ז"ל ומונהגי הקדמונים חורה, טוב הגהתי ספר רוח חיים למרן החב"ף וראיתי שכתב בפי' תקנ"א אות ה' בשם הרב שכנה"ג שיש המנהגים שלא לאכול בשר וחממיו יין דבשר קבילו עליהו ולא יין כדי שלא להפסיד הבכרה וכתב על דבריו דמנהג זה אינו אלף לנהגים לאסור מר"ח אבל שבוע שחל ט"ב כונו שמהגים בבשר ואסור לאכול אסור לשתות יין וכה"ג תקנ"א גזר על בניו המרתפים שלא יפתחו מרתפם וכו' וכתב בשם ספר ארחות יוסר דמנהג שאלוטיקי לאסור יין עיי"ש והוא סיך מ"מ"ש בש"ג הנ"ל ושמו אכשור דרי והנהיגו לאסור גם היין:

ו כתב הרב זכור לאברהם אביגדור סי' נו"ן דמי שמוהר שלא לשתות יין בימים אלו ומוהג לברך בהמ"ז ביום כמ"ש מרן בש"ע סי' תקנ"א דמותר לשתות יין על הבדלה אין לריך לדקדק שלא לשתות רק דביעות דוקא אלא יכול לשתות כל הכוס אפילו מחויק כמה רביעות דומיא למ"ש הפוסקים דמי שמוהר מפת של נכרים והולרך לבטוע מפני האורחים מותר לאכול כל הסעודה ממנו ושקו"ט בראיית המרדכי בזה, ומסיק דדמי לבעיית אברי בשר נחורה שהכניסו ישראל לדרך וכו' דלא חפשיא ואקטיטין בה לקולא בעינים כאלו דאין בזה איסור חורה אלא מנהג בעלמא ובקונטרס הכללים מע' הה"א אות ק"א רשמתי בזה דהואיל ואישתרי אישתרי עיי"ש:

ז המצרות לבעלי ברית אברהם אבינו נהגו היתר בזמן המצרים עד ח"ב ממש בכל המדינות וכן ביאר בהדיא נחשו' מוהר"ם ח"ש סי' ל"ז כפוב טעם והג' נ"ב שכתב דשבוע שחל ט"ב אסור בחספורה נפשי שהוא מדינת דש"ס הוא פלאי ואחר המח' מכבוד הגאון נ"ב נ"ל להיתר גמור בחספורה אפילו בשבוע שחל ט"ב לבעלי ברית וכן עמא דבר כ"כ הג' חת"ס סי' קנ"ח, ואנחנו בני ספרד לא ראינו ולא שמענו להחיר חספורה לבעלי ברית בשבוע שחל ט"ב בחובה עיין להגאונים מחויק ברכה ושערי השו' ריש סי' תקנ"א וזכור לאברהם ח"א במערכת ט"ב:

ח בין המצרים דמותר לברך שהחייט על פדיון הבן כמ"ש מרן בסוף סי' תקנ"א יכול אבי הבן ליקח פרי חדש ולכוין לפעורו בצרכתו שהחייט ואחר שיברך על המלוה ושהחייט יברך ברכת הפרי ויאכלנו ואין לפקפק משום שבכל זמן מקדים ברכת הפרי לשהחייט ועמה מקדים שהחייט לברכת הפרי הרב לפיחת בדבש סי' ל"ג וה"ה באבי הבן על המילה כמ"ש עס אלף דכשהמילה בביהכ"ג הוא רחוק קלת מליחות זה שאסור לאכול בביהכ"ג (ונראה דיוהל ללאת מביהכ"ג ולברך על הפרי ולאכלו עס):

ט ונראה לענין דבפדיון הבן דמנהג הוא שיששים בסעודה ובחור הסעודה עושים הפדיון יכול אבי הבן לכוין בצרכת שהחייט על הפרי לפעור עלמו כנז"ל וגם לפעור את השונעים והס' נ"כ יכונ ויולאס י"ח ואח"כ יברך כל אחד ברכת הפרי ואוכל אף בצרכת שהחייט על המילה לא יתכן תיקון זה כיון שאין המילה

ואילך בסיוס מכ סדר לימודו וגב עבדי דנובאר ז עכ"פ לא יאכלו מולאי ט' באב בשר עד יום יו' שלא כדרך לימוד סי' מ"א ובספר חסד לאב **ס רחיצה** ו שלא ראה נהגין בע"ש ר"ח אב ו דף ל"ט ע"ב ד' לבדירות ולכן ו דף מ' ע"א ד"ה אף שאינו ר"ח דמנהגים איסור דבזיעה לא נהגו שלמה סי' ק"ה מרזק הועיה בני לבונה בסוף ספ להקל ונהגו לה ואני מלמד זכות אין להקל דמיוו בע"ש חזון ימינו **י כ"ש** הרמ" הכנה לומר שזריכות ל היא עלמה או ע מותרת לאכול מ יא **אם** ים ח' העניי ארת ו **זמי** שטעה ו כנגדו בזו יב **אם** שחט אין פ' שומט לגורך יש וקנח סולת דף שאין ישראל אויב עלמו ומה לי ש על השחיטה וי יג **תנן** החס כחובי ע"ב) אמר רב ס"ל כפתס מתו הסעגית ואמנס דרב דאמר דמו דהאבלות חל מ בסו' יו"ד בשס דמהס"ס דבעניי אחרת ולא ראי מסוגיית הש"ס החוס' דרב סג מר"ח עד החעו כתב דרב ס"ל החוס' סוף מגי

עשׂו

עמ״י

בינ׳ו

זרח בחושך אור לישרים

זרח בחושך אור לישרים

ספר

אור לציון

תשובות ג'

כולל תשובות, פסקי הלכות, וחקרי דינים
 לפי סדר השו"ע, בהלכות:
 ראש חודש, פסח, ספירת העומר, יום טוב,
 חול המועד, תעניות (או"ח תי"ז - תקס"ח)

משיעוריו וכתביו של רבינו הגדול שר התורה עמוד
 ההוראה הגאון האמיתי מרן ראש הישיבה
 רבינו בן ציון אבא שאול זללה"ה
 ראש ישיבת "פורת יוסף" ירושלים

יר"ל ע"י המכון שעל יד
 הישיבה הגדולה "אור לציון"
 פה עיה"ק ירושלים ת"ו

שנת יצו ה' את הברכה (תשס"ה) לפ"ק

76 ג. שאלה. מאימתי נוהגים שלא לאכול בשר בימי בין המצרים, והאם גם בשר סינטטי או דגים אין לאכול בימים אלו.

תשובה. מנהג בני ספרד שלא לאכול בשר, ואף בשר עוף, מראש חודש אב עד עשירי באב. ואף תבשיל שנתבשל בו בשר נהגו שלא לאכול. וביום ראש חודש אב עצמו נהגו בני ספרד לאכול בשר. ובני אשכנז נהגו שלא לאכול אף ביום ראש חודש. ומותר לאכול בימים אלו מאכלים מחומרים טבעיים הנראים כמאכלי בשר, כגון בשר ונקניק סינטטיים וכדומה. ואף בסעודה מפסקת אפשר לאכול מאכלים אלו, אלא שאז לא יאכלם אלא בצנעא. וכן מותר לאכול דגים בימים אלו, מלבד בסעודה מפסקת שאין לאכול בה דגים. L

ואולם אין בכלל כל זה תיקון בגדים או נעלים שנקרעו. ומותר לתקנם ולתפרם לאחר ראש חודש, ואף בשבוע שחל בו ת"ב. וכן כתבו במטה יהודה שם אות ז' ובמועד לכל חי סימן י' אות י"ח ובכא"ח פרשת דברים אות י', ע"ש. (וראה עוד במחזיק ברכה שם אות י"א בשם היעב"ץ). וכן מותר לקנות בגדים ונעלים אם עומדים להתייקר, וראה גם בכא"ח שם אות ב'. וכן יש להתיר לקנות נעלים חדשות כשנקרעו נעליו ואין לו נעלים אחרות. (וראה גם בשו"ת שאילת יעב"ץ ח"א סימן פ"ב). וכן מותר לקנות גרבי נשים, כיון שאינם בגד חשוב. וכן מותר לקנות נעלי גומי חדשות לתשעה באב, ואף לחדש אותם בתשעה באב. וראה גם בכה"ח שם אות צ"ו וצ"ז.

דלא למשתי עמרא, שהוא התחלת מעשה עשיית הבגד, וראה גם בב"י שם בשם התרומת הדשן שבתחילת אריגת הבגדים איכא שמחה בדבר, ע"ש. א"כ אף שאין ראייה גמורה מכאן, מכל מקום יש לומר שאין להמנע אלא מהתחלת התפירה, אבל כשהתחלת התפירה היתה לפני ראש חודש אב, יהא אפשר להמשיך בתפירה. ויש להקל בזה בעיקר לבעלי מלאכה שמלאכתם בכך וצריכים לזה, כיון שהמקור הוא ממנהגא ומרן הביאו בשם י"א. (וראה ביד אפרים שם סעיף ז'. וראה גם בבא"ח פרשת דברים אות ט'. ומש"כ בבא"ח אין לו מה לאכול, היינו אין לו מה לאכול בריוח). ועל כן אם נתנו להם להכין כמה חליפות, יתחילו ככל אחת מעט לפני ראש חודש, וימשיכו את התפירה לאחר ראש חודש.

77 ג. בשו"ע בסימן תקנ"א סעיף ט' כתב, יש נוהגים שלא

לאכול בשר ושלא לשתות יין בשבת זו. ויש מוסיפין מר"ח עד התענית. ויש שמוסיפים מ"ז בתמוז. ואף בשר עוף בכלל זה, כמבואר בשו"ע שם סעיף י'. והמנהג כיום שלא לאכול מר"ח אב. ובני אשכנז נהגו שלא לאכול אף בראש חודש אב, וכמ"ש במ"ב שם ס"ק נ"ח. וראה גם בכה"ח שם אות קכ"ה. אולם מנהג בני ספרד לאכול בשר בראש חודש, וכמ"ש בספר פרי האדמה ח"ד דף ח' ע"ד והחיד"א בספרו מורה באצבע סימן ח' אות רל"ג ובספר מועד לכל חי סימן י' אות ז'. וכן כתב בכא"ח פרשת דברים אות ט"ו, ע"ש. (ויש שנהגו סלסול בעצמם שלא לאכול בשר בראש חודש אב, שכן היה מנהג האריז"ל כמובא בהגהות לשער הכוונות דף פ"ט ע"ב, ע"ש). ועכ"פ בשבת ודאי שאוכלים בשר. ולא טוב להחמיר ולהמנע מלאכול בשר בשבת, כדי שלא יראה כנוהג אבלות בשבת. (וראה גם להלן בפרק כ"ט תשובה ח' לענין תשעה באב שחל בשבת).

ואגודה העוזרת לכלות נזקקות על ידי תפירת בגדים בשבילן, ולאחר תשעה באב יוצאות הפועלות לחופשה, ולא יוכלו לתפור לאחר תשעה באב, יש בזה מצוה רבה של הכנסת כלה, ורשאיות לתפור את הבגדים לאחר ראש חודש אב. (וראה במ"ב שם ס"ק מ"ו ובכה"ח שם אות ל' ואות ל"ג ואות ק"א).

ועל כל פנים מותר ללמד מלאכת התפירה בימים אלה, ובלבד שלא יעשו על ידי זה בגד חדש. (וראה גם לעיל מרברי הבי" בשם התרומת הדשן).

ובכלל איסור תפירה הוא גם רקמה וסריגה. וכן כתב במחזיק ברכה שם אות י"א בשם היעב"ץ. וראה גם בכה"ח שם אות קט"ו ואות קט"ז. ועל כן אין לרקום ולסרוג בגדים בימים אלה. והוא הדין לרקום מפה. וראה גם בבא"ח פרשת דברים אות ט' ואות י"א, ע"ש.

ד. שאלה. האם מותר לאכול אחר ראש חודש אב בשר בסעודת מצוה, כגון סעודת ברית מילה או פדיון הבן.

תשובה. מראש חודש אב עד שבוע שחל בו תשעה באב מותר באכילת בשר כל מי שהיה קרוא לסעודה זו גם אם לא היתה חלה בימים אלו, וכגון הבאים מחמת קורבה או רעות. אבל אין להתיר לבאים כדי לאכול בשר בימים אלו. ובשבוע שחל בו תשעה באב אין לאכול בשר אלא בעלי המצוה והקרובים הפסולים לעדות ועוד עשרה אנשים הבאים מחמת רעות. ובכל אופן לא הותר אלא למי שאוכל במקום הסעודה, ולא למי ששולחים לו לביתו. והמברך על היין בשעת הברית, ישתה הוא בלבד מהכוס, ולא יחלק לשאר המוזמנים. והרגיל בטעימת התבשיל בכל ערב שבת, רשאי לטעום גם מתבשילי הבשר בערב שבת חזון.

בחדרי חדרים, אלא בצינעא שרי, וכמו שהביא במ"ב בסימן ש"א ס"ק קס"ה, ע"ש. (וראה עוד בפרמ"ג יו"ד סימן ס"ו שפ"ד ס"ק ט"ז ובשד"ח כללים מערכת מ' כלל פ', ע"ש. וראה בשו"ע יו"ד סימן רצ"ח סעיף א', ע"ש.)

ואולם מנהג בני תימן לאכול בשר בימים אלו, ואינם נמנעים מאכילת בשר אלא בסעודה המפסקת, שאז אסור מדינא לאכול בשר, כמבואר בשו"ע בסימן תקנ"ב סעיף א'. (וראה להלן בפרק כ"ט תשובה כ"ו לענין אכילת בשר בעשירי באב.)

ואולם דגים נהגו לאכול בימים אלו, ורק בסעודה המפסקת אין אוכלים, כמבואר בשו"ע בסימן תקנ"ב סעיף ב', ע"ש.

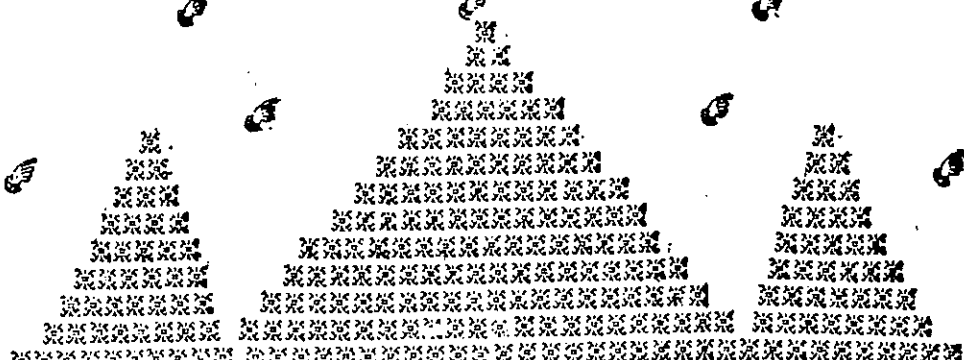
ולענין תבשיל שנתבשל בו בשר, כתב בשו"ע בסימן תקנ"א סעיף י', שיש מי שאומר שהנוהגים שלא לאכול בשר בימים אלו מותרים בתבשיל שנתבשל בו בשר. ובמג"א שם ס"ק כ"ט כתב, ששומן של בשר דינו כבשר עצמו, ואסור לאכול תבשיל שיש בו שומן, ושהמנהג כעת שלא לאכול אף תבשיל בשר ושאר לשנות, ע"ש. והנה כיום מצוי שומן כמעט בכל בשר, וא"כ בכל תבשיל בשר יש שומן. וכן המנהג כיום שלא לאכול אף תבשיל של בשר.

ד. הרמ"א בסימן תקנ"א סעיף י' כתב, ובסעודת מצוה, כגון מילה ופדיון הבן וסיום מסכת וסעודת אירוסין, אוכלים בשר ושותין יין כל השייכים לסעודה, אבל יש לצמצם שלא להוסיף, ובשבוע שחל ט"ב בתוכה, אין לאכול בשר ולשתות יין רק מנין מצומצם, וזה אפילו בערב ת"ב שרי. ובלבד שלא יהיה בסעודה שמפסיק בה. עכ"ל. ואמנם הלבוש שם כתב, שאין לחלק בין שבוע שחל בו ת"ב לקודם שבוע זה. אולם העיקר הוא כדעת הרמ"א שיש להחמיר יותר בשבוע שחל בו ת"ב. וראה בט"ז שם ס"ק י"ב, דמנין מצומצם שכתב הרמ"א היינו בנוסף על הקרובים. וראה עוד במחצית השקל שם ובכה"ח שם אות קס"ה. וכתב במג"א שם ס"ק ל"ה, דדוקא פסולי עדות מקרי קרובים. וכן פסק במ"ב שם ס"ק ע"ז. ואפשר שבפדיון הבן אף קרובי הכהן בכלל קרובי בעל המצוה לענין זה, ולא רק קרובי אבי הבן.

ואף אם שכחו ובשלו תבשיל בשרי, ושוב נזכרו שאין אוכלים מאכלי בשר בימים אלו, לא יאכלוהו, ויתנוהו לחולים או לקטנים המותרים בהם כמבואר להלן בתשובה ר', או שישמרוהו בהקפאה עד לאחר י' באב. ואם אי אפשר, יזרקוהו.

ובכל אופן, אדם שלא היה קרוא לסעודה זו אם לא היתה חלה בימים אלו, ובא כעת כדי לאכול בשר, אסור לו לאכול בשר, וכמ"ש במג"א שם בשם מהר"ל. ואולם אם הוא אדם חלוש יש להתיר לו

ונראה פשוט, שמותר לאכול מאכלים שאין בהם בשר, אלא שמראיהם וטעמם כבשר, כיון שאין זה בכלל הגזירה, ואין אנו גוזרים גזירות מדעתנו. ומכל מקום בסעודה המפסקת, שאז איסור אכילת בשר ושתית יין הוא מדינא, כדאיתא בתענית דף כ"ו ע"ב ובשו"ע סימן תקנ"ב סעיף א', יש להמנע מאכילת מאכלים אלו בפרהסיא, ויש לדון בזה משום מראית העין, ורק בצנעא יאכל, משום שבאיסור דרבנן לא אמרינן כל שאסור משום מראית העין אסור אפילו

Molcho, Joseph
ספר

שלחן גבוה

אורח חיים

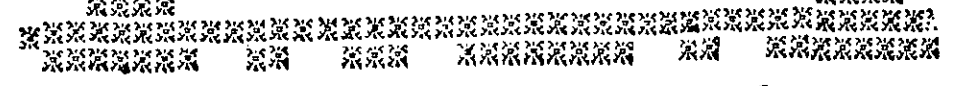
חלק ראשון

ודוא חבור נחמד על הכללן הטהור מלא חידושים יע
כל גדותיו לקושי נחיר לקווי בספקי דעין אלינא הלכתא
אבר אבך וקבץ החכם המלם היינן המלווין מ"ו ה כחה ר
יבך כ"ו ככס"ו יר אברהם מורכבו ולה
הער אור תורתו
היום בירובלים תונג"א ונקוטב בא יבא קוטרים אחד ש"ו
כלים על הק"צ

ניכס כה שאלו ניקו יע"א אשר תרת מחלה
ארוניו
הזו ותנבא תלכותו הכי"ר
היכא לית היפום והונה ע"י אחז יקטן
היק"י יצחק ככס"ו אברהם
תולט ולה

וניכס בוסום המופים כ"ה החכם התרוסס רסל יאודת
קלעי ה"י והיקר ונחיר חלקת עה"ל ק"ה
ברכבו נתמן יל"ו

נתן ויצבורר יבך ב"ר ל"פ

אמא דמשיחא ליה דכנס בגל לאו ככנסתא דמי ותו
הפני סמייהו עכורים ואל"כ היאך ככנסתא דמי דברי
הרמב"ם והלא הרמב"ם לא פליג בין כל לאשר ארלות
דאש"ר דמן הגת' מאצד דכנס בגל מתיר ס"ח הוא ז"ל
ויירי לסי האנה שנהו

הנה ואנו נוהגין להחמיר בכל זה מתחילת ר"ה עד אשר
התענית חס לא לצורך חלזה כגון אשה הלובשת
לכנס מותרת לכנס וללבוש לבנים ולהלביע תחמיה רוקח
ואל (אבל ב"ה באב עלמו לא חלבו לבנים רק לובשת
חלק ברוך ויפה (הגהות מצרי דורא) וכן לכבוד אב
לבאים כלי פשתן ומלביעין לבנים כמו באשר שביתת ואסור
ליתן כלים לכובסת עכ"ם לכנס מראש הדם ואילך חסל
קודם ראש חודש סותר לתא אש"י סגופת אחר ראש חודש
(תוספות פ"ב דתענית ומהר"ל)

ד הלא אחר התענית מותר לספר וללבוש מיד
כיוצא הל' השעה באב בין ראשון או בשבת
וגדרה לאחר השבת פותר בשתי השבתות
בין שקודם התענית בין שאחרי כיו"ש בו
שאומר שנהגו לאסור כל שבוע שלפניו הוין
מיום ח' ויום ו'

הנה ונהגין להחמיר מתחילת ר"ה לענין כנס חסל תמפור'
נהגים להחמיר מיום בתמוז (תנאים C)

אסור

יחזקאל וספרים מהן אל גוים ארי כלקחן מצויף ויבנה
בלו כלים כו' כל' הגור כס' הרמב"ן והוא מצוית הגיה
ובאת קאחר היינו שבוע סה"ל ט"ב בעתה דחילו בלבת און
אם אבינות זה נהג בו ג' י"ח כו' ג' בטור כס' רבינו

ס"ט גם האדרי בתענית
להל' ט"ב הכינו והביא ראיה
שהו ירושלמי דלמחר לא
יא כו' זהו דעת הטור דכלל
מיעוט אשה הוא לב כפי
כו' ג' בטור חס' הירושלמי
בפרק מקום שנהו והביאו
האדרי ג"כ בגל' ט"ב וכתב
עור דים גורמך דלא לפיכח
חלורו ורבינו נסים ז"ל לא
גרים חלורו ופירש למון וא'
באתי או בשב"ע ט"ב גם הסור
הביא חתי הנוסחאות ולסת
הר"ן ז"ל לב' סלח
כו' והלבוש בגל' מכו' לנסב
אפילו מולאי ט"ב וגם מולאי
אחר תענית און מקדשים לפי
העם שריים כלער וחלילות
חון מתולאי יום הכפורים
בטעמים שחמלו עונותיהם
ט"ב והר"ב סנה"ל כתב כס'
מהר"ב ברונא בכתיבת יד דיטול

לקיים החס' קולם ט"ב והר"ב גיז' ומכנה כתב דים לקס'
החדש מולאי ט"ב הפך מדרת הלל'ס ורשיתו טה"ג' כן וכן
חון חס' מהר"ב ברונא ק"ך י"ב כו' ג' בטור לנסח' לרבינו
דלא למשתי חס' ודלא למיכל באר' לר"ה ויס' כו' כ"כ חסלנו
חפני סבו בוטל התמי' ויטור' היין ותנהג' אלו' אלא לאכו'
באר יוקח בשבוע חס' ט"ב בתוכה ואון אומען כלל חל'ס
לחולה או לסודת ט"ב ואון נוהגין חיבור כשתיית יין כי חס'
במדרת התפסקת' און חיבור זה תלוי חל'ס במנהג ופעיקר'
כן קבלו וכ"כ הר"ב סנה"ג' וכתב דאפשר דהטעם און
גוהים חיבור ביין סל' להפסיד הנדכה וחל'ס רשיתו בגי'
דור למורי הרב ז"ל בגי' ס"ח אשת ז"ל ט"ב ט"ב ט"ב
נוהגין סל' לחסל באר ונאל' למות יין בשנת זו כו' ר"ל
מהמנהג הזה מנהג הוא כיון סוף כהנהג' בטור אבל און
לומר ר"ל דהכל לריכין לעשות כן שהרי כס"ם תק"ב
כתב מהר"ב ז"ל כתב סה"ג כבר נהגו כל ישראל סל' לחסל
באר וסל' למות יין כל יום ח' סולו ע"כ ולא פסט מנהג
זה בינינו להחון העם עכ"ל ומקראת סל' נמסעט בוים
להחון העם סל' לחסל באר ויין ביים ח' סלל' און אוקרי'
המנוגים כל השבוע דחס כל השבוע אופרים מנין להס באר
להחון העם ביים ח' ובסל' ויקי ים סוף ומכנה בתנהג' און
בו מנהג ברור חס' הגר' שראוי להחמיר בשבוע זה כי
קיותר נראה הוא שהיה מנהג קדום כן וע"י און הבטוח
כתבטל הדבר עכ"ל

ומ"ם וע"י זמן הבטוח נתבטל הרבר לא ידעתי פרוצ'
דאפילו בזמן הבטוח מתה סה"ג אכילס בט"ב
פנה בעלי בתים המחמיר באחון הבטוח שמענו חפני
מ"ח סה"ג אופרים פסטי' מנסה סל' חון עד ליל ט"ב כדי
לאטל באר בליל ט"ב סה"ג סג' הגחמות להס ואס' חיות'
שהיו אומעין באחון שבוע למה להס באחור הפסטי' מנסה
סל' חון עד ט"ב אלא מנהג זה סל' לחסל באר בשבוע
זה הוא מנהג קדום פה אפלטטיקי א"כ האוכל באר באקני
זק

זה סל' בטענות חלזה תלתי
לקחן מצויף י"ח לו יס י
חלו ז"ל כמעטן מאכילת באר
חל'ס בבאר ואש"כ און להמנו
דלכעורי כפיה קח חסון והו'
מלעטר ועור דלמרי' בדרים
הגור' מן הבאר פת' בתבטיל
פ"כ לו ואסורי' ט"ב כ"כ
המדרי' בטוף תענית טוף
הלכות ט"ב ול' ספק רחב"ה
מהר"ב דמותר לאטל באר
בוף בעודת התפסקת וראיה
פס"ק חגיגה גבי וילאי' יוני
סודתם בדרים ודנו' ואשחה
סל' עופות און בהס אשחה
מחיה לייך דנהגין חיבור
אסור מר"ם אפי' עוף ובאר
פליח ויין חוס' ע"כ זכ"כ
בג"ה בטוף תענית ז"ל אש"י
במותר' הלכה מאשע אומור'
לאטל כמער' התפסקת באר
פליח או באר עוף דג' ונאס'
יין תנשו ח"ת און כס' לעשות
בן ואסור' נתי' איכא מאס'
בל' משע תורת און ע"כ כל'
ביון סבר יהוה חיבור גם
באלו' א"כ העובר על התנקה
עובר בלאו דאל' משע לר'
ומותר ט"ב כ"כ בגי' סה"ח
כתוב בחסות אשכנזית למאות
יין הבילה לא רשיתו רבותי
מהרים ונהלה חון אחר' ל'
מהר"ב שפירא און לפני חס'ס
מותר' לברך ברכת החון על
ביום סל' יין ולטעמו והורה על
מהר"ם און לבי' תנאס' בזה
ביון דת' חו' ליה לנדר כמו
אפסק מהר"ם דלרין חס'ה
ליו סנהג' אסור' גם כמס'
אננה חס'ר' לנאל' דג' בחון
זאוס והנדר חן היין זמור'
בחוון אשכנז' אפי' יין חס'ו
כר' עכ"ל ורבינו סת' ל'
ברבותינו סל' היו מהר"ב בוי
דק"ל הלכה כדברי התקי'
באל' לר' כל כו' כו'
הרס"ח במחנה סיון ס'
מ' תמפורת כו' כ"כ הוא
חוס' הרמב"ן וכתב רבי' בגי'
זמנתיה כס' דב"ב דתעניו
חון אשת סה"ל ט"ב להיו' בתמו'
אסור לקטר ולכנס ואת
ברמ"ם אסור לחימר דהו' דאס'
לקטר לאו אער ראש דוק
קאחר חל'ס ה"ה לכב' אער ס'
דאסור כמו בנאל' חון חס'
אמעט החלילה בוק' דגו

זה אלא בטענות חלונה תלמיה כבר אמורה בל"ג רבינו
הקטן סניף ו' אל לו ים כ"כ הכלבו בריש הלכות
אלו ז"ל ים נמועין פאכילת באר חסאכסם אב לפי שאין שמה
אלא בבאר וזש"ס אין להטעם מהחביל אנתבאל טו הבאר
דלבערי כפסיה קא חכונין והא

פ"ג וכמו הכלבו אין אפור למסר אלף אופס אמת גלבר
עד העניית ולמני אותה שבת מותר מ"מ מנכס הקניס קלא
להתמכר כלל לפני אותה שבת כדאמרינן ליום התענית
אזקס מנוולס וגוונקן קאר למו שספר על"ד וכן אמי נהג
אלא למסר בערב שבת שבת איכה

ה כחאסור לעבריות לכבס בודו עבוי"ם בשבוע
זה ו כטבלים חדשים בין לבנים בין צבועים בין
של צמר בין של פשתן אפור ללבוש בשבת
זה (ואנו מחזירין מראש חדש ואילך) ויש אומרים
שאסור להקין בודים חדשים ונפעלו חדשים
בשבת זה לאיש להחמיר בזה מראש הדין
הגה זה האסור לקחתי וכן אוחן ישראל חסו לעשות
לאחרים בין בשר בין בהמה (תה"ד נב"י) ונכחו
להקל בזה אצל חס ידוע וחפורסם שהמלאכה של עבוי"ם ארי
(תה"ד) וכן נהגו לתת לאומנים עבוי"ם לתקן כלי חדשים
תוך זמן זה כדי שיהיו מוכנים לאחר התענית ומהו טוב
לחפש בזה בחקוקם ולחפור להם עדיף משאר חסא ונתן
התענית ח נשוי דכהונא דלא למשתי (פי
למדי ולפירוק המטין שהולכין לחורבו של עיר) עמרא
מדעיויל אב מנהג י"ד והוא מלשון או בשתי
או בערב (ומהניגן י"ג אלא לק"ס החדש עד חדר מ"ב)
(תה"ד) ודעת עמנו ש"י ויש גוהונים שלא לאכול
בשר ושלא לשתות זין בשבת זו (ומותר בקומן
אל יין) (חנויה ותה"ד) ויש שמוספין מראש
הדין עד התענית ויש שמוספין מ"ו בתמו
הנה ותלמידין מראש חדש ואילך המכין של אשימה כ רבי
ידועים כ"ה ח"ג והנהו חיימוני (שאין אומרים כי חס
לכורך חלונה כנון לחולה או שבת או תולה וביולא כ"ו
לויש מי שאומר שהנהוגים שלא לאכול בשר
בימים הנזכרים פותרים בחבשיל שנתבשל
בו בשר לין אסורים בבשר עוף ובשר מלוח
זין חוסס ליתמיתר לשתות זין הבדלה
וברכת מוזן הגה ומהניגן להחזיר אלא לשתות זין
בברכת המזון ולא בהדלה (תשובת מהר"ל סימן ק"ו) אלא
בזמנים לחינוק ובחוקס דליכא חינוק מותר בעכסו לשתות
הבדלה ובמעיות ממה כנון חלה ופירוק הין ומ"מ חסכ'
וסעודת חירובין אוקלים בשר ושתין זין כל הייכין למעשה
אבל ים לכלסם אלא להסוף ובקטוע חל ט"ב בתוכה אין
לאכול בשר זין רק חנין חכוזסם זה אפי' בערב תענה
באב ארי (חנהניס ותה"ד) וכלבד אלא יהיה כמעשה
המסטיק בה (ד"ע) וא' כל מי שאוב' בשר במקור
שנלחזים בו אסור פורץ גדר הוא ונגשבו בו
(ומותר לשתות כל שר אפילו של דבס שקרין חיד)
ע"ב תספול שבוע זה א' ראשו וארד' לחבל שער
שבו אסור יג י"ד וזקן כל שמועבב את האביל'
מותר יד ט"א אסור לגדולי' לספר תולקטני ולבב
כהותם בשבת שחל מ' באב להיות בחובה
הגה חיה מדיס סאלפסין בהס הקטנים לעזרי סעולחיס
נהס רעי וגמתינין בהס הני ודאי חסרף ארי ופס' נגדי
סאר קטנים נוהגים להקל (ב"י) מהשו פו שתכפיהו
אבילות של פת זשל שבת זו והכביד שערו

הוא כל כו' ואצ"ל אלא
הבי אסור למסר בית החי
בית הערוה חסוס לא לני גבר
החל אשה מ"מ וקוס סנהגו
למסר החלסס ככבסיס מותר
כחפורס ב"י מי קס"ב אלא
מחס חלית זה
ובקן כו' ג"ו סס לעור בהס
הרתב"ן בלסנו מ"מ אסור
בו כ"כ רביס בב"ש הלכה
שחיות ואני חסתי בהלכות
שחיות ולק חלחפי מזה כלום
ואולי הוא בהלכות שחיות
למהר"ם סביוס שחיות הדק
מי קב"ב ח"ל ונר' להבי רחיה
מהו דפסק מהר"ם בהלכות
שחיות אלא דאסר לכבס בגדי
הקצרים בשבת זו והביא ראיה
מדבטלי קברי דבי רב ספסע
למרי ע"כ אך מזה סתם
דבינו ב"י אחר לטן הלכות
לשחיות מרעט עכסו חס"ס חקין
זה הלכות שחיות כל מהר"ם
דכתב ז"ל והא דאסר לכבס
במות הקטנים מחמע ללא
צבדיס סאלפסין בהס הקטני'
הייחלחיס רעי וכתבני כג' דיה'
קאסר דהלה מיקרף ארי ודלי'
ליסניה סתכ לטן כמות ולא
לזין נגד ע"כ ובכל' שחיות
אל מהר"ם שבת'ה' כקוב
בגדי קציני ולא כמות ועוד
דסח חינו כמות אסר חספיות
מד לקצרים כו' וז"ל והא
סט"י - "מי שפ"ד דחין אפי'
לקטן ו"ל האבלי דהבי חסערי'
טפי טגן אברהם ז"ל
מה חיה כו' רבינו סוף
חמה סתכ לעיל מי תל"ד
וק"ו הוא דחו' ה' אפי' חלסכ'
טלו ים סוף חן חסור' מותר
לכבס בגדי קטנים ט"ב דרבנן
למדי לה כ"ה מו מי כו' ק"ו
לזון העור וכמו רבינו בב"י
חאו' דס' מי ליה למי סתכמנה
אכליו דחיהח כפ' אלו חגלחין
ע"כ ח"ל סס ד"ין ע"ב תמח' הי
סחכסוהו אכליו זס' ו והכביד
סערו חקן בתצר ח"ר חסדו
בתצר ולא כחכפרי' וכן חיתת
מחי כס' ק' דתעניות דף י"ג מ"ה
למספרת וכתביד

ואפשר דלא דמי דאמי
סערו טפי חכל חגלות זה
דלכל חסרה חינו אלא חוסיס
יסיס

דגס האבל מותר בו לטעם הרמב"ן

שולח

ספר

התעוררות תשובה

חלק שלישי

תשובות בירורי הלכות וחידושי סגיות

על שו"ע אורח חיים

מאת גאון ישראל וקדושו רכבו ופרשיו בוצינא קדישא

חסידא ופרישא מאורן של ישראל

רבינו שמעון סופר זצוק"ל

אב"ד ערלוי (במדינת הונגריא) יע"א

בן רבינו הגדול מאור הגולה מרן בעל כתב סופר זצ"ל

בן רבינו הגדול מאור הגולה מרן בעל חתם סופר זצ"ל

ולמעלה בקודש זי"ע

סדר ונערך בתוספת הערות והארות

"עקבי סופר"

מנכדו הג"מ עקיבא מנחם סופר שליט"א

יו"ל עי"י

מכון להוצאת ספרים וחקר כ"י ע"ש החתם סופר ז"ל

עיה"ק ירושלים תרנב"א

שנת תש"ג לפ"ק

שנת המאה וחמישים להסתלקות מרן החתם סופר זי"ע

סימן שלח

תמייה על הנוהגים שלא לאכול בשר עד שבת נחמו גם בט"ו באב שחל בעש"ק

תמוה לי המיור רב על משי"כ המג"ח (סי' תקנ"ח סקט"ז) שהנוהגים שלא לאכול בשר עד שבת נחמו, אפילו כשהל ט"ו אז בעש"ק (הגם שהוא יו"ט קאה) אסורים לאכול בשר ציוס ט"ו באב. והמג"ח (שם) הביא מהב"ח טעם שמוחריים להחמיר בזה נגד פסק הגמ' בהענין (לי"ע"ח) שפסק כר"מ שאחר התענית מותר "מיד", והטעם שהמה מחמירים כשיעט רש"י שאוסר כל הצבוע כולה שחל בו התענית ואפילו לאחר ט"ז עד ש"ק וט"י"ש צמח"בש"ק, והלא צירושלמי הענית (פ"ד הלכה ז') איהמר דהשעה באב שחל להיות בשבת גמי שנתות מותרין כיון שנדחה התענית עד יום ראשון לא הוי שבת שחל השעה באב להיות בחובה, וכן פסק בשו"ע (שם ס"ד) ואפילו המחמירין אין מחמירים אלא בראותו שצבוע שחל השעה באב בראותו שבת, אבל בשבוע שלאחר מכן אע"ג דהתענית נדחה ליום ראשון אין בו דין שצבוע שחל ת"ב להיות בחובה, וכדכחה המג"ח (שם סקט"ז), אי"כ גם למה דנקט כשיעט הב"ח דהחמירין כשיעט רש"י עושים כדון, מי"מ הלא גם לרש"י אין בשבוע זה דין שחל ת"ב להיות בחובה. אי"כ גם לסברה הב"ח בה"ב שנדחה מותרים כל שצבוע זו לאכול בשר אפי' לרש"י א. ודווקא לומר דדוקא למה דפסקין כר"מ דאחר התענית הכל שרי אז דוקא אין להם דין שצבוע שחל בו ת"ב, אבל לרש"י כיון שנדחה ליום א' הוי יום א' עד שבת כל אוחו שצבוע דין שצבוע שחל בו ת"ב, דזה דחוק.

סימן שלט

אם מותר לנקות את ריצפת הבית בחשעת הימים

שאלה: בא לפני: הדרי דירה שהקרקע מרוץ בקרשים וכל השנה מנקים ורוחלים אותם הקרשים מן הרפש ועיע וקיא, אם מותר לעשות כן מרי"ח אב עד התענית.

תשובה: לא נמלא דבר זה בשו"ע לאיסור, רק בשו"ע (סי' תקנ"ח סעי' ז') ובה"ב שם איהא שאנו נוהגין איסור לכבס מרי"ח עד התענית, והטעם איהא שם צמגן הצרכים (סעי' י"ב) דנראה כמסיה דעתו מאצילות, וטעם זה שייך ג"כ בזה. אבל לפי מה שאיהא שם ברמ"ח (סעי' א') שאפילו אנו שנוהגין שלא ללבוש בגדי שבת אפילו בשבת חזון,

מנהגא לא החמירו דיעבד שלא להנות ממלאכה, ועוד כיון ללורך שבת כיבס קול יותר כיון דגם ציוס שאסור לכבס מדינא דגמרא דהיינו שצבוע שחל בו השעה באב [כמבואר בהמשך הענין (כ"ו ע"ב) ובגמ' (כ"ט ע"ב) ובשו"ע ארי"ח (סי' תקנ"ח ס"ג וס"ד)], עיקר האיסור היה על כיבוס ללורך חול, כי ללורך שבת יכול לכבס אחרי ת"ב, וכשהל ציוס כי אז אפילו ת"ב גופא מותר עיין מג"ח שם (ס"ק י"ד), והי דאסור לכבס בשבוע שחל בו ת"ב אפילו ללורך שבת, משום דיכול לכבס אח"כ, הרי דעיקר האיסור לא היה אלא ללורך חול, וכשיכבס ללורך שבת מרי"ח אב ואילך בשבוע שלפני ת"ב שאינו אסור אלא משום מנהג, צודאי אין לאסור דיעבד ומותר ללבוש בשבת.

ויש להביא ראיה לכ"כ שאם כיבס שמוחר ללבוש ולא קנסו בזה שיהא צריך לללך הבגדים כדי שלא יהיה מביבוס וגיוכז זה, נגמרא מגילה (כ"ו ע"ב) דרב חזי להאי גברא דזרע כיהנא ציוס פורים ולטוי ולא נמה כיהנא, ומסוק שם דמנד מלאכה היה מותר לעשותו רק בחרי"ה דרב נהגו בזה איסור, ודברים המותרין ואחרים נהגו בהן איסור אסור שם לעשותן. ואמאי לא אב רב לאבד מה שזרע בידים, כמו שאם כיון מלאכה במועד שב"ד מאבדין אותה, ומוכה דכיון שאינו אלא מנהגא לא קאסינ אותה, ורב דלעיי משום שעבר על איסור ונתקיים קללתו ולא נמה כיהנא.

ועוד י"ל דאפי' אם יהול ט"ז ציוס ה' ובשום אופן לא יוכל לכבס ציוס ו', שאז מותר לכבס בשבוע שחל בו ת"ב אם אין לו רק חלוק אחד, שבה האופן ששאלנו לא מביעטא שלא נאסור לו ללבוש דיעבד, אלא אפי' לכהחלה אומרים לו כבס, כיון שהחירו חז"ל איסור זה לכבס מפני כבוד שבת, יען שהמור צענייהם כבוד שבת מאיסור כיבוס בשבוע שחל בו ט"ז, ובמקום מלוא מחירין אותה אפי' לכהחלה לכבס. וצודאי הוא עשה שלא כהוגן שכיון מלאכה, אבל כיון שכל ענין דבר זה שאסור ליהנות מראותו מלאכה אינו אלא משום קנסא וכדאיהא להדיא בסוגיא זו במוע"ק (י"ג ע"ח), ובמקום שעי' הקנס יחבטל ממלוא לא שייך בזה לקנסו, דהא הכיבוס גופי עתה שרי משום כבוד שבת, רק הוא גופי עשה שלא כהוגן שהניח הכיבוס על זמן זה, ולריך לעשות השובה על זה, אבל אח"כ הכיבוס בעלמו מותר ללורך מלוא והין לקנסו לבעל ממלוא. ועיין בשו"ע שאילת יעב"ץ (ח"א סי' פ"ב) שמסופק צמו שאין לו עליה אם מותר ללבוש עליה חדשה מרי"ח עד התענית לקיים מצות ליתא. ובאמת אינו מחוייב אפי' מדרבנן ללבוש עליה כדי לקיים מצות ליתא, ואפי"ה נסחפק בזה, אי"כ כ"ש לענין להיות לו בגדים מכובסים שהוא מהקנה עזרא כדאיהא בשו"ע (סי' רמ"ב סעי' א') דיש להתיר.

ע ק ב י

בט"ו אב. ומבואר דעכ"פ מודה דכל השבוע עד ט"ו אסור. וצ"ע כדתמה רבינו.

א) ובא"ר (סקמ"ה) הובא בפמ"ג (שם) כתב דכיון דמאן דנהג במנהג הנ"ל להחמיר כרשב"ג אינו אלא מצד חומרא ולפנים משורת הדין מסתמא לא היה דעת הנהוג גם לנהוג בו

לריך למנוע מהם, דכהינן שאינו יודע להחזיר על ירושלים בלא"ה נותר ליהן לו לאכול וכמבואר במג"א (שם סק"ה) עיי"ש, והעטם דכיון שאין הבשר אכור בעלמיהו ורק הזמן גורם כדי שיתאכל, לא שייך בזה מלוא חינוך א), אבל ליתן להם צידים אכור, והמג"א שם מבואר שם שהמבואר"ק הניח לבניו הקטנים לאכול בשר, ו"ל שהניח להם שיאכלו מעצמם ולא שנתן להם צידים.

L

סימן שמא

→ יולדת בתוך ל' יום האם מותרת לאכול בשר מר"ח אב

ב"ל פשוט שחיה בתוך ל' יום מותרת לאכול בשר ולשהות יין מר"ח אב עד התענית א), וראיה לזה ממה שפסק המהר"ם (סי' הקני"ד ס"ו) שחי' הן ל' מותרת לאכול בה"ש, והרמ"א הכריע דהמיקל לה הפסיד, וישוין בעי"ז (סק"ד) ובמג"א (סק"ט) דעת המחמירים, אבל לענין זה פשיטא שיש להקל, ועיי' בשו"ת שו"ת יעקב ח"א (סי' כ"ז) שמיקל לאשה בעת ראיתה לאכול מאכלי בשר, כי אז הוא הלושה וגדונה כחולה קלה ומותרת לאכול בשר, הן אם מרגשת בעצמה שהיא צהקפה וצכהה אין לה לאכול.

L

סימן שמב

אי מותר לטעום מתבשילי בשר בע"ש חזון

יש להסתפק כיון שבסעודה מלוא מותר לאכול בשר מר"ה אב עד התענית כמבואר ברמ"א (סי' הקני"א ס"י) ח"כ בע"ש חזון שמבשלים מאכלי בשר על שבת וכה"ה המג"א (סי' ר"ג סק"א) דמלוא לטעום מכל הבשיל בע"ש, ורמז לדבר טועמיה חיים זכו, ור"כ יהיה מותר לטעום הבשילי בשר בע"ש אז כיון שמלוא הוא, והנה למנוע ולפלוט פשיטא דמותר, [כדאיתיה במסכת ברכות (י"ד ע"ה) דהשרוי בהענית טועם ואין צריך כלום וכה"ה בה"י דהיינו שהורז ופולט דלא השיב הנאה מן הטעמיה, וכן פסק בשו"ע (סי' הקס"ז ס"ה) וברמ"א שם

ע ק ב י ס ז פ ד

וכבר דנו האחרונים ברחיצת הרצפה באבל בתוך ז' ו' יום, וראה בשו"ע יו"ד (סי' שע"ח ס"ז), ובספר פני ברוך (עמוד תע"ד) בתשובתו של הגאון הגדול מו"ה שמואל הלוי ואונר שליט"א גאב"ד זכרון מאיר בני ברק מש"כ בזה. א) וראה בה"ג במג"א (סי' רס"ט סק"א), והביא ראיה לזה מדברי התוס' פסחים (ק"ו ע"ב) ד"ה אישתלי. א) וכ"כ ג"כ הגה"ק מבטושטש ז"ל בא"א (סי' הקני"ד) לגבי אכילת בשר, ועיי' בשע"ת (סי' תקנ"א סק"ט).

אך הכהונה מחליפין, וכה"ה המגן הצרעס (סי' ד') ח"ל: וכמהמור שלא להחליפו מנהג שעות הוא, שאינו לבוש רק מפני הוציט עכ"ל, מכש"כ בזה שהוא רק מחמת נקיון ושלא יהי האור מפורש שרי.

מ"מ בשבוע שהל ת"צ להיות צהוכה שאכור להלביט כהונה מכובס כלל כמבואר שם בשו"ע (סעיף ג') ח"כ האכור לנקות ולרחוץ הקרשים בשבוע שהל ת"צ להיות צהוכה א). אבל יש להחיר מטעם זה שלא יהיה חמור מה"צ ענמו שאכור צהוכה, מ"מ אם הי' ודיו מלוכלכות בעיט וצ"ה מותר לרחוץ להציר הליכלוך (כיון שאינו מכון להנאה רחוקה) כמבואר בשו"ע (סי' הקני"ד סעי' ט') ח"כ גם זה שרי, וכ"ז למו שמקפיד בזה כל השנה, אבל מי שבלאו הכי כמה פעמים אונס רוחנים ומנקים תמיד בכל שבוע וממתינים לפעמים שהי שבועות אכור, ור"ה לזה ממה שהוצא במג"א (סי' הקני"ב ס"ק מ"ה) שמוחר לעבול בע"ש לשם מלוא, וכל זה מי שטובל בכל ערב שבת, אבל מי שמבטל לפעמים משום טירדה או משום זינה גם עכשיו אכור, הן אם מהרצה הרפש והעיט צהחדר מאוד עיי טירדו הגשמים צוחר או עיי דבר אחר, או שנהלכלך עיי קטנים וכדומה יש להחיר, הן מה"צ ענמו שאין לנקות ולרחוץ רק מקום מעוקף לבד, ופשיטא שלנודך חולה שריך אורז טוב מותר לנקות ולרחוץ אבל לצירוף אין להחיר, ומה שמהגין צניה העשירים הנכבדים לסוך הקרקע בחיזה מיני שמן נוטריב בשעור ושפין וצועטים לשפסף כדי שחיר ואין זה מחמת נקיות רק להנאה, לעני"ד אכור ודומה לזויר וכיור שאכור מר"ה עד התענית כדמוכה גם במג"א (סי' הקני"א סק"ז) וק"ל.

סימן שמג

→ אי צריך למנוע מקטנים אכילת בשר מר"ח אב

נראה לעני"ד דקטנים שאוכלים בשר מר"ה אב עד התענית במקום שנהגו לאכור צהכילה בשר וכדאיתיה בשו"ע (סי' הקני"א ס"ט), אין לריך לביו למנוע מזה, כמו דחייב לביו למנוע בשאר דברים וכמבואר בשו"ע או"ח (סי' שמ"ג), ולפילו בקטנים שיש להם דעת להחזיר על ירושלים ג"כ אין

א) בשו"ת שלמת חיים [השלם] (סי' רי"ח) הביא השואל הרה"ג מו"ה שלמה סאבעל ז"ל ששמע שהגאון מו"ה שמואל סאלאנט ז"ל גאב"ד עיה"ק ירושלם ת"ו, הורה שבעש"ק חזון לא ירחצו הרצפה כ"כ טוב כמו בפעם אחר, והוסיף השואל ז"ל שאולי רק משום חומרא אמר כן, והשיב הגאון מו"ה יוסף חיים זאנענפעלד ז"ל גאב"ד עיה"ק ירושלם ת"ו, דראוי לטאן דאפשר ליה לחוש בחומרת האי גאון ז"ל. — ולכאזי משמע מזה דרך בעש"ק התירו עיי שינוי כנ"ל.